

**ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023 Г.
ЗА НАБЛЮДЕНИЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА
ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА
ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027Г.**

МАРТ 2024 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

I. Общи условия за изпълнение на плана за интегрирано развитие и в частност промените в социално-икономическото развитие на община Велики Преслав през 2023 г.

II. Постигнат напредък по изпълнението на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината въз основа на индикаторите за наблюдение

III. Изпълнени проекти, допринасящи за постигане на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината през 2023 година

IV. Действия, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана за интегрирано развитие

1. Мерки за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни

2. Преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на плана за интегрирано развитие през отчетната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми

3. Мерки за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на плана за интегрирано развитие

4. Мерки за постигане на необходимото съответствие на плана за интегрирано развитие със секторните политики, планове и програми на територията на общината

5. Мерки за прилагане принципа на партньорство

6. Резултати от извършени оценки към края на 2023 година

V. Заключение и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението на плана за интегрирано развитие на общината

ВЪВЕДЕНИЕ

Планът за интегрирано развитие е документ, който определя средносрочните цели и приоритети на община Велики Преслав в съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен район и Общия устройствен план на общината.

Планът за интегрирано развитие на община Велики Преслав за периода 2021 – 2027 г. е приет от Общински съвет – Велики Преслав с Решение № 318/Протокол № 28 от 21.09.2021 г., на основание чл. 21, ал. 1, т. 12 от ЗМСМА и на основание чл.23, т.1 и чл.24,т.1 от Закона за регионалното развитие, във връзка с чл.21, ал.1 от Правилника за прилагане на ЗРР.

Съгласно нормативните изисквания Планът за интегрирано развитие на община Велики Преслав е разработен за срок от 7 години. Като стратегически документ той обвързва сравнителните предимства, ресурси и потенциал на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети, насочени към устойчиво, интегрирано развитие, по-добро качество на живот и по-висок жизнен стандарт за хората. Документът е съобразен със специфичните условия, ред и изисквания за прилагане на редица нормативни документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, кадастъра, опазването на околната среда, управлението на отпадъците, насърчаване на инвестициите, устойчиво развитие на туризма и други.

Основната цел на ПИРО на община Велики Преслав за периода 2021-2027 г. е стимулиране на устойчив растеж и осигуряване на пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и ресурси, за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия, съгласно чл.13, ал.2 от ЗРР. ПИРО е разработен за цялата територия на община Велики Преслав, като са определени зони за прилагане на интегриран подход, за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и коопериране със съседни общини.

Настоящият Годишен доклад за наблюдение изпълнението на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав за периода 2021-2027 г. (ПИРО) е изготвен на основание чл.23, т.4 от Закона за регионалното развитие (ЗРР) и чл.72 от Правилника за прилагане на ЗРР (ППЗРР). Това е третия отчетен доклад за програмен период 2021-2027 г., който обобщава всички проекти, мерки и дейности, реализирани на територията на община Велики Преслав в периода 01.01. - 31.12.2023 г.

Съгласно нормативните изисквания, изпълнението на ПИРО се отчита чрез ежегодни доклади за наблюдение на изпълнението, които се изготвят по определен от Кмета на общината ред и се одобряват от Общинския съвет до 31 март на всяка следваща календарна година. Годишният доклад е публичен и се оповестява на страницата на общината в интернет. Копие от доклада се изпраща на председателя на Областния съвет за развитие в 7-дневен срок от решението за тяхното одобряване.

Настоящият доклад за наблюдението на изпълнението на ПИРО на община Велики Преслав през 2023 година съдържа информация за:

1. Общите условия за изпълнение на плана за интегрирано развитие на общината и в частност промените в социално-икономическите условия в общината;
2. Постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината въз основа на индикаторите за наблюдение;
3. Действията, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана;
4. Изпълнението на проекти, допринасящи за постигане на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината с размера на усвоените средства за отчетния период и източниците на тяхното финансиране;
5. Заключение и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението на плана за интегрирано развитие на общината.

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

В цялостния процес на наблюдение и оценка при спазване на принципа за партньорство участват общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината.

Общинският съвет е орган за наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие. Мониторингът и контролът на изпълнението са неразделна част от общия процес на реализиране на публични политики в Община Велики Преслав. Предмет на наблюдение е изпълнението на целите и приоритетите, заложиени в плана посредством реализацията на мерки и проекти/дейности и включените индикатори за оценка.

Системата за наблюдение и оценка на Плана за интегрирано развитие осигурява неговото ефективно изпълнение с оглед постигане на целите за балансирано, устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти.

Мониторингът на плана за развитие трябва да осигури ефективно и ефикасно изпълнение на различни секторни и тематични политики за развитие, които попадат в предметния обхват на местното самоуправление. Той трябва да спомогне за постигането на резултатите на политиките и да гарантира широк обществен достъп до тях.

Мониторингът изисква набирането на количествени и качествени данни за почти непрекъснатия процес по изпълнение на съответните проекти и политиките/приоритетите, които те прилагат и/или следват, като напредъкът към текущия момент се сравнява с първоначалните очаквания. Целта е да се определят евентуалните необходими корективни действия при отчитане на несъответствие и текущо да се адаптира стратегическия документ към динамично променящите се фактори на средата - политически, икономически, финансови, епидемиологични и други.

Чрез мониторинга на ПИРО се цели да се предостави на компетентните местни органи (Общински съвет – Велики Преслав, Кмета на общината, служителите от общинска администрация), както и на всички заинтересовани страни (социално-икономическите партньори и структури на гражданското общество) ранна информация за напредъка, или липсата на напредък по заложените цели и резултати. В резултат на мониторинга могат да се направят своевременни промени в начина на изпълнение, в приоритетите и целите на ПИРО, който трябва винаги да следва актуалните теми и проблеми на обществото и политиките за тяхното разрешаване.

В Годишния доклад за наблюдение изпълнението на ПИРО за 2023 г. са използвани данни от: НСИ, Информационната система ИСУН, Дирекция „Бюро по труда“, Главна дирекция „ГРАО“, ОД „Земеделие“, ДГС, Общинска администрация – Велики Преслав и др.

Резултатите от наблюдението на ПИРО се обобщават в Годишни доклади, които съдържат информация за: общите условия за изпълнение на ПИРО и в частност промените в социално-икономическите условия и политиките за развитие; постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите въз основа на индикаторите за наблюдение; действията, предприети от местната власт с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана; заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

Годишните доклади за наблюдението на изпълнението осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценка на ПИРО.

I. ОБЩИ УСЛОВИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ И В ЧАСТНОСТ ПРОМЕНИТЕ В СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

Отчетната 2023 е поредната година, поставила страната ни и българските общини на сериозни изпитания. По отношение на събитията, които определят общите условия за изпълнение на ПИРО това е трудна година, войната в Украйна, природни бедствия, протести, политическа нестабилност, инфлация, национална и световна енергийна и икономическа криза.

Пандемията беше един от факторите, които предизвикаха икономическа несигурност и уязвимост през последните години, като оказаха влияние върху сферата на публичните финанси и доведоха до промяна в политическите приоритети на национално и местно ниво. Ситуацията се влоши допълнително от войната в Украйна, която предизвика огромно човешко страдание, но също така увеличи и задълбочи икономическите и политическите проблеми. В национален план, изминалата отчетна година се характеризира с нестабилна политическа обстановка и провеждането на поредните извънредни парламентарни избори.

Нарастващата политическа нестабилност у нас, тежката вътрешна икономическа криза се отразиха негативно на бизнеса, на покупателната способност и жизнения стандарт на населението. Отчетен е рекорден ръст на инфлацията и поскъпване на цените на храните от първа необходимост.

Българските общини бяха пряко засегнати от високата инфлация, от неочаквания и непредвидим ръст на цените на някои стоки. В тези условия се наложи динамична смяна на приоритетите и въвеждане на нови, запазване на работните места, подкрепа на работодателите за запазване на доходите на работещите и др. Общините изпитваха сериозни затруднения да задържат функционирането на системите без отклонения, да не се спират напълно инвестициите и СМР дейностите, да се осигури храна в детските ясли, в градините, в домашния социален патронаж въпреки непредвидимия ръст на цените. Тези процеси естествено се отразиха негативно и на резултатите от изпълнението на Планове за интегрирано развитие. Кризите наложиха значително увеличение на непредвидените разходи в общинските бюджети.

Изминалата 2023 г. е третата отчетна година на прилагане и изпълнение на проекти, мерки и дейности от Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав за програмен период 2021-2027 г.

Въпреки трудностите през 2023 година Община Велики Преслав продължава да работи за изпълнение на предвидените проекти, мерки и дейности, насочени към подобряване състоянието на населените места, изграждане на съвременна инфраструктура, чиста околна среда, създаване на благоприятни условия за бизнеса, привличане на инвестиции, повишено качество на обществените услуги, по-добро образование и достъпно здравеопазване. Усилията на общината са насочени към максимално развитие на туристическия потенциал, обогатяване на културния живот и популяризиране на дестинацията.

Изпълнението на ПИРО се извършва при спазване принципите за законосъобразност, прозрачност и публичност, защита на обществените интереси, ефективно и целесъобразно използване на финансовия ресурс, включително за покриване на извънредните и непредвидени разходи. При анализиране на изпълнението на ПИРО в настоящия Годишен доклад са отразени настъпилите промени в условията на живот, оказващи пряко въздействие върху социално-икономическото развитие на община Велики Преслав през 2023 г.

Демографска характеристика

Демографските тенденции са важен показател за социално-икономическото състояние и перспективи на общината. Реализирането на ефективна демографска и социална политика е един от приоритетите на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав.

Основни източници на информация и демографски данни са Националният статистически институт (НСИ) и Главна дирекция ГРАО чрез своята Национална база данни „Население“. **Данните за изтеклата календарна 2023 г. не са публикувани от НСИ към момента на изготвяне на настоящия доклад и анализът може да бъде извършен към наличните за 2022 г.** Данните от ГРАО са актуални към 31.12.2023 г.

Динамиката показва трайна тенденция на намаляване на населението на община Велики Преслав. През 2022 г. в общината живеят 10 169 души, което е с 14% или с 1 647 души по-малко спрямо 2021 г. За периода 2019-2022 г. населението е намаляло със 15,6%.

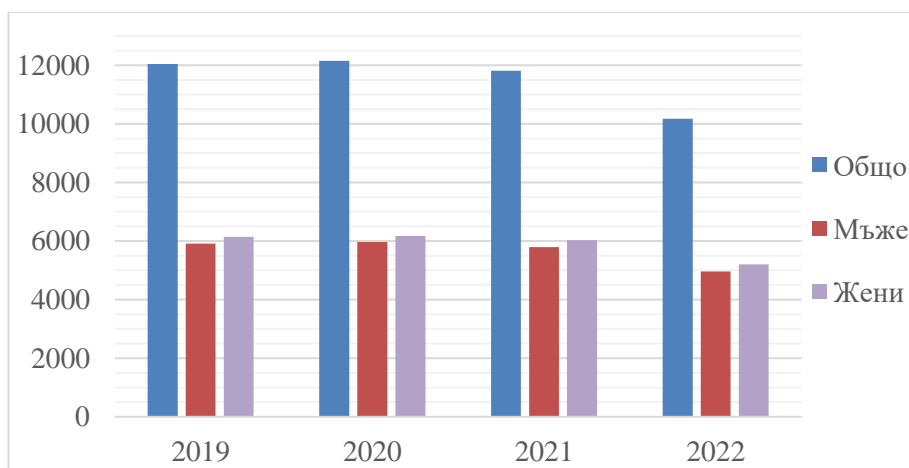
Таблица 1: Население в община Велики Преслав 2019 - 2022 г.

	2019	2020	2021	2022
Общо	12047	12148	11816	10169
Мъже	5910	5969	5789	4965
Жени	6137	6179	6027	5204
В града	6981	6916	6741	5821
В селата	5066	5232	5075	4348

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

За изследваните четири години се запазва процентното отношение на населението по пол - 49% мъже и 51% жени. Градското население (на гр. Велики Преслав) е 57%, а в селата живеят 43% от жителите на общината. Основните административни, промишлени, търговски, обслужващи и културни дейности са концентрирани в гр. Велики Преслав. Като вторични опорни пунктове действат селата – Златар, Драгоево, Хан Крум, Троица и Осмар (утвърждаващ се туристически подцентър).

Графика 1: Динамика на населението в община Велики Преслав 2019 -2022 г.

По официални статистически данни община Велики Преслав е на четвърто място по население /10 169 жители/ в областта след общините Шумен, Нови пазар и Каолиново. Във Велики Преслав живее 7% от населението на област Шумен (149 628 души към 31.12.2022 г.).

Най-големите села в общината са: Златар, Драгоево и Троица. Най-малко жители има в с. Суха река – 60 души.

Таблица 2: Население в община Велики Преслав по населени места и пол 2019-2022 г.

	2019			2020			2021			2022		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Община Велики Преслав	12047	5910	6137	12148	5969	6179	11816	5789	6027	10169	4965	5204
гр. Велики Преслав	6981	3382	3599	6916	3342	3574	6741	3249	3492	5821	2794	3027
с. Драгоево	721	361	360	767	384	383	736	369	367	700	346	354
с. Златар	914	461	453	921	463	458	882	442	440	711	354	357
с. Имренчево	323	154	169	323	156	167	317	153	164	216	119	97
с. Кочово	611	308	303	632	325	307	627	326	301	504	257	247
с. Миланово	613	304	309	613	304	309	602	296	306	530	259	271
с. Мокреш	288	144	144	278	141	137	271	135	136	258	136	122
с. Мостич	263	131	132	256	129	127	245	124	121	132	58	74
с. Осмар	244	110	134	298	142	156	293	139	154	294	139	155
с. Суха река	77	42	35	88	49	39	77	45	32	60	33	27
с. Троица	698	352	346	725	361	364	703	344	359	595	293	302
с. Хан Крум	314	161	153	331	173	158	322	167	155	348	177	171

Източник: Национален статистически институт- <https://infostat.nsi.bg/>

Урбанистичната класификация на община Велики Преслав включва следните категории: 1 много малък град (до 10 хил. жители) – Велики Преслав, 9 малки села (от 250 до 1000 жители) – Драгоево, Златар, Кочово, Мостич, Имренчево Миланово, Мокреш, Троица и Хан Крум и 2 много малки села(до 250 жители) – Осмар и Суха река. Селищната система на общината като цяло е устойчива. Към 2022 г. обезлюдяващо е (под 100 жители) само село Суха река.

Таблица 3: Население под, в и над трудоспособна възраст в по пол 2019 - 2022 г.

	2019 ¹			2020 ²			2021 ³			2022 ⁴		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо	12047	5910	6137	12148	5969	6179	11816	5789	6027	10169	4965	5204
Под трудоспособна възраст	1620	848	772	1572	823	749	1540	789	751	1206	620	586
В трудоспособна възраст	6962	3769	3193	7065	3824	3241	6864	3723	3141	5552	3075	2477
Над трудоспособна възраст	3465	1293	2172	3511	1322	2189	3412	1277	2135	3411	1270	2141

Източник: Национален статистически институт- <https://infostat.nsi.bg/>

¹ Трудоспособна възраст през 2019: жени от 16 до 61 години и 4 месеца и мъже от 16 до 64 години и 2 месеца.

² Трудоспособна възраст през 2020: жени от 16 до 61 години и 6 месеца и мъже от 16 до 64 години и 3 месеца.

³ Трудоспособна възраст през 2021: жени от 16 до 61 години и 8 месеца и мъже от 16 до 64 години и 4 месеца.

⁴ Трудоспособна възраст през 2022: жени от 16 до 61 години и 10 месеца и мъже от 16 до 64 години и 5 месеца.

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

През 2022 г. под трудоспособна възраст е 12% от населението на община Велики Преслав. Възрастните над трудоспособна възраст са 3 411 души или 34%. Около 55% е дялът на хората в трудоспособна възраст на 16 и повече години.

Относителният дял на децата и младежите до 29 годишна възраст намалява от 26% през 2021 г. на 22% за 2022 г. В същото време възрастните хора над 65 години се увеличават и дялът им нараства от 26% на 30,5%. Към 2022 година лицата на възраст от 30 до 64 години са 47,5% от населението. Основна причина за застаряване на населението е ниската раждаемост и високата смъртност, които водят до отрицателен естествен прираст.

Таблица 4: Население по възрастови групи в община Велики Преслав 2019- 2022 г.

	2019			2020			2021			2022		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
0 - 4	414	211	203	399	209	190	381	191	190	323	166	157
5 - 9	508	256	252	486	248	238	451	224	227	368	191	177
10 - 14	579	309	270	595	318	277	584	304	280	428	222	206
15 - 19	592	314	278	558	285	273	542	291	251	396	217	179
20 - 24	501	286	215	500	298	202	510	298	212	356	210	146
25 - 29	646	350	296	619	322	297	577	293	284	369	195	174
30 - 34	726	369	357	724	379	345	674	355	319	457	244	213
35 - 39	696	362	334	714	362	352	719	370	349	526	270	256
40 - 44	797	410	387	760	399	361	749	407	342	628	347	281
45 - 49	924	493	431	948	498	450	878	436	442	728	377	351
50 - 54	865	448	417	929	479	450	968	516	452	853	461	392
55 - 59	864	451	413	866	451	415	845	440	405	780	412	368
60 - 64	896	431	465	939	469	470	896	448	448	855	421	434
65 - 69	932	404	528	925	415	510	914	415	499	933	413	520
70 - 74	870	360	510	895	364	531	870	344	526	887	361	526
75 - 79	593	225	368	624	233	391	617	226	391	630	225	405
80+	644	231	413	667	240	427	641	231	410	652	233	419

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

Когато възрастовата структура е деформирана не може да се осигури както възпроизводството на населението, така и възпроизводството на трудовия потенциал. За влошаването на възрастовата структура у нас съществено допринесоха мащабните емиграционни процеси предимно сред младите възрастови групи.

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Таблица 5: Естествен прираст на населението на община Велики Преслав 2019-2022 г.

	2019	2020	2021	2022
Живородени	85	82	69	78
Умрели	226	239	340	249
Естествен прираст	-141	-157	-271	-171

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

Естественият прираст на населението е отрицателен, средно по минус 185 души на година, като през 2022 г. е минус 171. Средногодишният брой на живородените деца в община Велики Преслав за периода 2019-2022 г. е 79. Средната смъртност за изследваните 4 години е

264 човека годишно. Тенденциите на ниска раждаемост и висока смъртност са трайни и са причина за отрицателния естествен прираст и задълбочаващата се демографска криза в общината.

Графика 2: Естествен прираст на населението 2019-2022 г.

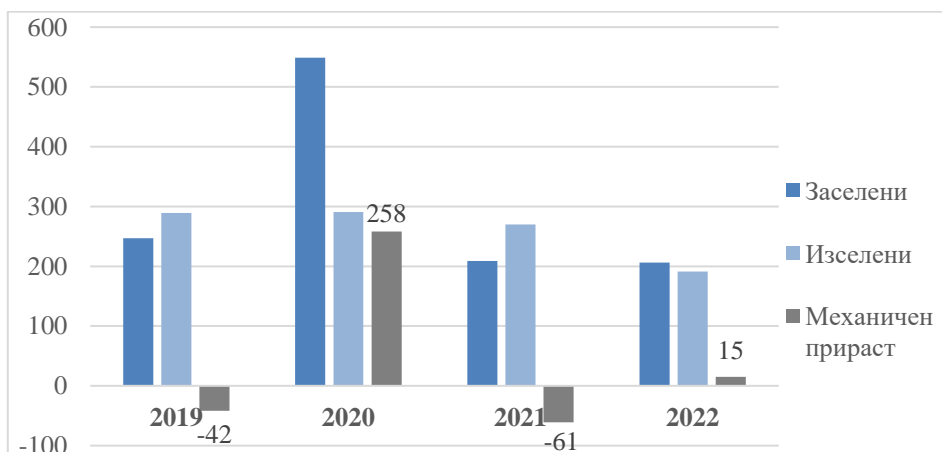
Таблица 6: Заселени, изселени и механичен прираст в община Велики Преслав 2019-2022 г.

	2019			2020			2021			2022		
	Общо	В града	В селата	Общо	В града	В селата	Общо	В града	В селата	Общо	В града	В селата
Заселени	247	92	155	549	154	395	209	92	117	206	88	118
Изселени	289	142	147	291	129	162	270	124	146	191	78	113
Механичен прираст	-42	-50	8	258	25	233	-61	-32	-29	15	10	5

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

Механичният прираст на населението е динамичен и преминава от отрицателен в положителен в последните години. През 2020 и 2022 г. е положителен, съответно плюс 258 души и плюс 15 души. Средногодишно населението на община Велики Преслав за периода 2019-2022 г. се е увеличило от положителна миграция с около 170 човека, което оказва положително влияние върху демографските процеси, но не успява да преодолее ниската раждаемост и висока смъртност.

Графика 3: Механичен прираст на населението 2017-2022 г.

Миграцията засяга предимно хора в активна възраст и процесът е свързан с все по-интензивното преразпределение на населението и струпването му в големите градове за сметка на малките и средни селища.

Общо в резултат на естествен и механичен прираст населението в общината през 2022 г. е намаляло със 156 души.

Таблица 7: Население по постоянен и настоящ адрес 2021-2023 г.

Населено място	Постоянен адрес			Настоящ адрес			Постоянен и настоящ адрес в населеното място		
	Година	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022
гр. Велики Преслав	8985	8920	8852	8261	8194	8089	7598	7531	7410
с. Драгоево	778	766	755	825	805	803	681	665	648
с. Златар	1247	1257	1266	1186	1196	1209	1047	1057	1065
с. Имренчево	360	370	373	409	414	415	323	332	328
с. Кочово	730	721	715	738	720	724	591	573	574
с. Миланово	794	794	794	644	640	639	616	605	602
с. Мокреш	396	404	397	305	308	305	281	283	280
с. Мостич	406	399	388	338	329	321	314	305	297
с. Осмар	191	195	190	320	328	328	147	149	148
с. Суха река	95	97	100	88	87	88	62	64	63
с. Троица	779	780	777	759	740	752	595	580	574
с. Хан Крум	281	284	278	329	325	323	236	234	225
Всичко за общината	15042	14987	14885	14202	14086	13996	12491	12378	12214

Източник: Национална база данни „Население” - <http://www.grao.bg>

По данни на ГД ГРАО (www.grao.bg), населението на община Велики Преслав по постоянен адрес намалява с около 1%, а по настоящ адрес с 1,5% през 2023 г. спрямо 2021 г. През отчетната 2023 година жителите на общината по постоянен адрес са 14 885, по настоящ адрес – 13 996, а с постоянен и настоящ адрес в същото населено място – 12 214 души.

Влошаващите се демографски показатели продължават да влияят негативно върху социално-икономическите процеси в общината и създават естествени бариери пред постигане целите на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

Пазар на труда – заетост и безработица

Равнището на безработица в община Велики Преслав през 2023 г. се увеличава спрямо предходните две години и е 7,89%. Регистрираният през 2020 г. ръст на безработицата, причинен от пандемията от коронавирус, все пак не е достигнат и безработните лица през 2023 г. са със 135 по-малко, а равнището на безработица с 1,11 пункта по-ниско.

Таблица 8: Средногодишен брой на безработните лица и равнище на безработица в община Велики Преслав за периода 2020 - 2023 г.

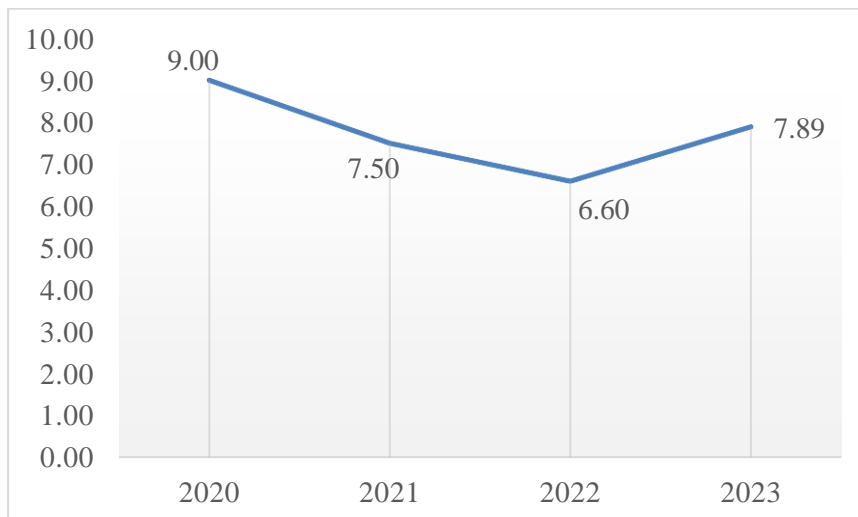
Показател	2020	2021	2022	2023
Брой регистрирани лица	464	359	339	329
Равнище на безработица (%)	9.00	7.50	6.60	7.89

Източник: Дирекция „Бюро по труда” – Велики Преслав

Към 31.12.2023 г. броят на регистрираните безработни лица в община Велики Преслав е 329, в т.ч. 166 жени и 163 мъже. Броят на продължително безработните лица (с регистрация в бюрото по труда над 1 година) е 58 и се увеличава с 9 в сравнение с предходната 2022 г., като преобладават тези с основно образование – 26 лица или 45%. Няма лица с висше образование от продължително безработните.

Графика 4: Динамика на безработицата в община Велики Преслав 2020-2023 г. (%)

Отчетеното намаляване на безработицата за последните 2 години и достигането на най-ниски нива през 2022 г. е положителна промяна в социално-демографските условия и оказва благоприятно въздействие върху индикаторите за постигане целите на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав за периода 2021-2027 г. През 2023 г. се забелязва ръст по този показател, въпреки, че като брой лица се отчита намаляване спрямо 2022 г., тъй като от преброяването имаме общо намаляване на жителите на общината.

Таблица 9: Възрастова структура на безработните лица за 2022 и 2023 година

Възраст	Брой лица	
	2022	2023
до 19 години	3	0
от 20 до 24 години	11	17
от 25 до 29 години	16	20
от 30 до 34 години	34	23
от 35 до 39 години	38	37
от 40 до 44 години	38	35
от 45 до 49 години	43	46
от 50 до 54 години	48	48
над 55 години	108	103
Общо	339	329

Източник: Дирекция „Бюро по труда” – Велики Преслав

Най-уязвимата група безработни лица остават хората над 50 години или в предпензионна възраст – 46% от всички регистрирани. Младежите до 29 години са 11% от всички безработни през 2023 г. Без специалност и професия са 171 безработни или 52% от регистрираните. С намалена работоспособност са 28 от безработните лица.

Таблица 10: Професионална структура на безработните лица за 2022 и 2023 година

Възраст	Брой лица	
	2022	2023
с работническа професия	74	85
специалисти, в т.ч.:	80	73
<i>образование</i>	3	3
<i>хуманитарни и изкуства</i>	1	1
<i>общество, икономика, право</i>	13	17
<i>математика и естествознание</i>	0	6
<i>техника и технологии</i>	25	21
<i>селско стопанство</i>	8	9
<i>здравеопазване</i>	1	1
<i>услуги, транспорт, охрана</i>	29	15
без специалност и професия	185	171
Общо	339	329

Източник: Дирекция „Бюро по труда” – Велики Преслав

Таблица 11: Образователна структура на безработните лица за 2022 и 2023 година

Образование	Брой лица	
	2022	2023
с висше образование	17	25
със средно образование	154	157
<i>в т.ч. със средно професионално образование</i>	128	128
с основно образование	100	80
с начално и по-ниско образование	68	67
Общо	339	329

Източник: Дирекция „Бюро по труда” – Велики Преслав

Най-голям относителен дял в образователната структура на безработицата имат лицата със средно образование – 157 или 48%, следват лицата с основно образование – 80 или 24% от регистрираните през 2023 година. Най-малко са безработните висшисти – 25 лица или 7,6%.

Таблица 12: Разкрити работни места и постъпили на работа лица през 2023 г.

Разкрити нови работни места на ППТ - първичен пазар на труда	332
Разкрити работни места по мерки за заетост	2
По програми	18
По ОП РЧР	1
Общо разкрити работни места	353
Постъпили на работа лица	296
На първичен пазар	276

Източник: Дирекция „Бюро по труда” – Велики Преслав

През 2023 г. са разкрити общо 353 работни места, от които 332 на първичния пазар на труда. Постъпилите на работа лица са 296.

Социални дейности и услуги

През 2023 г. в община Велики Преслав продължава предоставянето на социални услуги в общността, социални услуги от резидентен тип и социални услуги в домашна среда. През отчетната година успешно функционират и се развиват социални услуги обезпечени с държавно, общинско и проектно финансиране.

В изпълнение на чл.35 от Закона за социалните услуги през 2023 г. е изготвен Анализ на потребностите от социални услуги на общинско и областно ниво и Предложение на Общината за планирането на социалните услуги на общинско и областно ниво, които се финансират изцяло или частично от държавния бюджет. Във връзка с разработените от АСП Анализ на потребностите на национално ниво и Предложение за Национална карта на социалните услуги, Общината организира обществено обсъждане и дискусии, включително и в рамките на Съвета по въпросите на социалните услуги. През м. ноември Общината изготви и представи на АСП становище по отношение на социалните услуги на общинско ниво, включени в предложението за Национална карта на социалните услуги.

I. Информация за функциониращите социални услуги през 2023 г.

През 2023 г. в община Велики Преслав се предоставят следните социални услуги:

1. Социални услуги, финансирани като делегирана от държавата дейност:

- Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания с капацитет 15 места. През 2023 г. в Центъра са настанени 14 деца, а към края на годината броят на потребителите е 11.
- Център за социална рехабилитация и интеграция с капацитет 20 места. Към 31.12.2023 г. услугата се ползва от 56 потребители.
- Наблюдавано жилище с капацитет 6 места. През 2023 година социалната услуга е ползвана от 2 потребители;
- Асистентска подкрепа – с капацитет 49 потребители. През годината са обхванати 89 потребители, които са получили подкрепа от 19 социални асистенти.
- Център за обществена подкрепа – държавно делегирана дейност от 6 март 2023 г. с капацитет 50 потребители и 4 места за спешен прием. През годината услугата се ползва от 49 потребители.
- Дневен център за подкрепа на деца с увреждания и техните семейства – държавно делегирана дейност от 6 март 2023 г., с капацитет 30 деца. През 2023 г. услугата се ползва от 31 потребители.
- Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с умствена изостаналост, с. Имренчево – държавно делегирана дейност от 2 април 2023 г. В Центъра 15 потребители получават професионална индивидуална подкрепа, осигуряваща им емоционална и психическа стабилност.

2. Социални услуги, финансирани от общинския бюджет

- Домашен социален патронаж – приготвя и доставя ежедневно топла храна на 250 потребители от 3 населени места в общината.

3. Социални услуги по Закона за личната помощ

- Механизъм лична помощ. През годината 176 лични асистенти предоставят лична помощ чрез дейности от домашен, личен и социален характер на 166 потребители, от които 21 деца и 145 пълнолетни лица.

II. Реализирани социални проекти и дейности

От 13.01.2023 г. Общината изпълнява проект „Грижа в дома в община Велики Преслав”. През 2023 г. почасови интегрирани здравно-социални услуги и психологическа подкрепа са

получили 168 лица с увреждания и възрастни хора в невъзможност за самообслужване от града и селата в общината.

III. Клубове на пенсионера и на хората с увреждания

През 2023 г. в община Велики Преслав функционира Клуб на инвалида със 141 членове, Клуб на хората със зрителни увреждания с 32 потребители и 8 пенсионерски клуба, в които членуват 400 възрастни хора от общината. Пенсионерски клубове функционират в гр. Велики Преслав и селата: Драгоево, Имренчево, Кочово, Троица, Осмар и Хан Крум, като дейността им се подпомага със средства от общинския бюджет.

Община Велики Преслав е в постоянна координация и взаимодействие с Дирекция „Социално подпомагане“.

Към 31.12.2023 г. регистрираните в Дирекция „Социално подпомагане“ - Велики Преслав лица с увреждания от община Велики Преслав са 1526 на брой:

- 874 мъже;
- 652 жени;

По вид увреждания:

- със сетивни увреждания – 163 лица;
- с психически увреждания – 98 лица;
- с физически увреждания – 1265 лица.

През 2023 г. 83 лица са подпомогнати с месечна социална помощ по чл.9 и помощ по чл.16 от ППЗСП;

Лицата, получили целева помощ по Наредба № РД 07-5/2008 за отопление през отчетната година са 1208.

Към 31.12.2023 г. в община Велики Преслав има 10 /десет/ професионални приемни семейства, а броят на настанените в тях деца е 10.

Здравеопазване

Здравното и медицинско обслужване на населението в община Велики Преслав към 2023 г. е осигурено със спешна, болнична и извън болнична помощ. Населението в общината е сравнително добре обезпечено с лекари и медицински персонал.

В някои от детските градини и учебните заведения са осигурени необходимите медицински специалисти, оборудвани са медицински кабинети и се извършва широка профилактична дейност с цел ограничаване на рисковите фактори сред подрастващите.

1. Брой и вид лечебни и здравни заведения в община Велики Преслав, в т.ч. – болници, медицински центрове (МЦ), ДКЦ, лечебни заведения за извънболнична помощ:

През 2023 г. на територията на община Велики Преслав са били регистрирани и функционирали следните лечебни и здравни заведения:

- 1 бр. многопрофилна болница за активно лечение (МБАЛ);
- 4 бр. амбулатории за първична извънболнична медицинска помощ – индивидуална практика (ПИМП - ИП);
- 5 бр. амбулатории за първична дентална помощ – индивидуална практика (АПДП – ИП);
- 1 бр. амбулатория за първична дентална помощ – груповая практика (АПДП – ГП);
- 9 бр. амбулатории за специализирана извънболнична медицинска помощ – индивидуална практика (СИМП-ИП);
- 1 бр. медико-техническа лаборатория (МТЛ).

2. Брой лекари в община Велики Преслав, в т.ч. общопрактикуващи лекари (ОПЛ), медицински специалисти, стоматолози и други по видове медицински специалности:

През 2023 г. в община Велики Преслав са работили общо 20 лекари, в т.ч. 4 общопрактикуващи лекари (ОПЛ), 9 специалисти в извънболничната медицинска помощ (СИМП) и 7 лекари по дентална медицина със следните специалности:

- 2 лекари със специалност Обща медицина;
- 1 лекар със специалност Педиатрия;
- 1 лекар без специалност, но зачислен за специалност по Обща медицина;
- 1 лекар със специалност Вътрешни болести;
- 2 лекари със специалност Вътрешни болести и Кардиология;
- 1 лекар със специалност Очни болести;
- 1 лекар със специалност Ушно-носно-гърлени болести;
- 1 лекар със специалност Акушерство и гинекология;
- 1 лекар със специалност Образна диагностика;
- 1 лекар със специалност Психиатрия;
- 1 лекар със специалност Хирургия;
- 7 лекари по дентална медицина, от тях 4 лекари със специалност Обща дентална медицина.

3. Брой аптеки и дрогерии в община Велики Преслав:

За периода 2021 г. 2023 г. на територията на община Велики Преслав са били регистрирани и са работили 2 бр. аптеки.

Таблица 13: Епидемична обстановка и заразна заболяемост в община Велики Преслав за периода 2021 – 2023 г. с посочени видове заболявания

ОЗБ	2021	2022	2023	Общо
Варицела	2	24	6	32
Скарлатина	-	1	2	3
ТБК	-	2	-	2
Вирусен хепатит Б	1	-	-	1
Вирусен хепатит А	-	1	-	1
Вирусен хепатит Е	-	1	-	1
Ентероколит	4	8	13	25
СПИН/НIV инфекция	1	1	-	2
Сифилис	3	-	1	4
COVID-19	904	1 008	112	2 024
Колиентерит	-	1	2	3
Ротавирусен гастроентерит	-	2	2	4
Салмонелоза	-	2	-	2
Ку-треска	-	-	1	1
Общо	915	1 051	139	2 105

Източник: РЗИ-Шумен

4. Здравно-демографски анализ за община Велики Преслав с обща заболяемост на населението по години, брой случаи и видове заболявания:

По данни на Националния статистически институт (НСИ) Населението към 31.12.2022 г. в община Велики Преслав е 10 169 (7%) при 11 816(7%) през 2021 г. от населението на област Шумен. За 2022 г. в община Велики Преслав има 78 живородени деца при 69 за 2021 г., което нарежда общината на 4 място (от 10) и за двете години по раждаемост в област Шумен след общините Шумен, Нови пазар, Каолиново.

Болничната лечебна помощ в общината се осигурява от „МБАЛ – Велики Преслав” ЕООД, 100% общинска собственост. Болницата обслужва населението на община Велики Преслав и пациенти от съседните общини Върбица и Смядово.

През последните години дейността на лечебното заведение значително е повлияна от извънредната епидемична обстановка във връзка с разпространението на COVID – 19. Това

налага въвеждане на нови правила и актуализиране на съществуващите. Със заповеди на министъра на здравеопазването периодично е преустановяван плановия прием на пациенти, което води до значително намаляване на броя на хоспитализираните в периода 2020-2023 г. От невъзможността на „МБАЛ – Велики Преслав“ ЕООД да осъществява лечение на болни от COVID – 19, поради липса на медицински персонал, е преустановена дейността на отделението по Вътрешни болести, като една от основните структури в болницата. В резултат на тези извънредни ситуации съответно намаляват финансовите приходи от основната финансираща институция - НЗОК.

През 2023 г. в болницата функционират 5 отделения, от които 3 с легла и 2 без легла, приемно-консултативен кабинет и клинична лаборатория. През месец юни 2023 г. стартира процедура по Закона за лечебните заведения за възстановяване дейността на отделението по Вътрешни болести. Със Заповед на министъра на здравеопазването се разреши възстановяването на структурата и дейността по вътрешни болести с 20 легла.

Кадровата обезпеченост с медицински специалисти е на нивото на минималните изисквания по съответния медицински стандарт. В лечебното заведение работят 23 лекари, от които 13 на основен трудов договор и 10 на 0,5 щат по втори трудов договор.

Медицинското оборудване е собственост на лечебното заведение, не се използва апаратура под наем. Наличният скенер е амортизиран, възможностите за реновиране са почти изчерпани и е необходимо закупуването на нов.

Основен проблем, от който зависи бъдещото съществуване на лечебното заведение е обезпеченост с медицински персонал в работоспособна възраст, тъй като към момента близо половината от лекарите са на възраст над 65 г., а други на възраст между 56 и 65 г.

За заболяванията, за които няма възможност за диагностика и лечение в „МБАЛ – Велики Преслав“ ЕООД, пациентите се насочват към МБАЛ – Шумен.

Спешната медицинска помощ се осъществява от Филиал в гр. Велики Преслав на Център за спешна медицинска помощ (ЦСМП) – гр. Шумен. Министерството на здравеопазването е бенефициент на безвъзмездна финансова помощ по ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 по процедура BG16RFOP001-4.001 „Регионална здравна инфраструктура за изпълнение на проект „Подкрепа за развитие на системата за спешна медицинска помощ“. В обхвата на проекта е включен и ЦСМП – Шумен с филиал „Велики Преслав“.

Образование

Дейностите в областта на предучилищното и училищното образование са насочени към изпълнение на задълженията на Община Велики Преслав, произтичащи от Закона за предучилищното и училищно образование /ЗПУО/, от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) и Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА). Приоритетите в сферата на образованието са съобразени с основните цели и принципи на промените в училищното образование и са част от основните дейности в Плана за интегрирано развитие на Община Велики Преслав 2021-2027 г.

Образователната система е добре организирана и материално обезпечена. Наличната мрежа от учебни заведения е с оптимизирана структура, съобразена с действащите законови и подзаконовни документи и нормативи и с местните, държавни и европейски стратегии за развитие на образованието.

На територията на община Велики Преслав към 2023 г. функционират общо 6 детски градини, 1 детска ясла, 3 основни училища, 1 средно училище и 2 професионални гимназии.

Териториалното разположение на училищата и детските градини дава възможност за осигуряване задължителното обучение на учениците до 16 години, както и обучението и възпитанието на децата от 3 до 7 години.

В общината през 2023/2024 учебна година функционират следните детски ясли и градини:

- Детска ясла – гр. Велики Преслав

- ДГ „Снежанка“ – гр. Велики Преслав (вкл. филиал на ул. „Борис I” № 3)
- ДГ „Славейче” – с. Драгоево
- ДГ „Червена шапчица” – с. Златар
- ДГ „Първи юни” – с. Кочово
- ДГ „Снежанка“ – с. Троица
- ДГ „Детелина“ – с. Миланово

В детските градини се приемат деца на възраст 3 – 7 години, по желание на родителите (съгласно ЗПУО и Наредба №5 за предучилищно образование), като групите се оформят по възрастов принцип. Капацитетът на детските заведения е достатъчен за да обхване всички деца от 3 до 7 годишна възраст на територията на общината.

През отчетната 2023 година в детските заведения са обхванати всички четири-, пет- и шестгодишни деца, които подлежат на задължително предучилищно обучение.

Таблица 14: Данни за общинските детски градини в община Велики Преслав 2019-2023 г.

Учебни години	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Брой деца, в това число:	281	267	229	226
Момчета	150	138	124	114
Момичета	131	129	105	112
Брой групи в детските градини	15	15	14	14
Брой педагогически персонал	35	34	32	31
Брой детски учители	34	33	31	31
Брой места на 100 деца в детските градини	153	161	201	142

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg>

През учебната 2022/2023 година шестте детски градини в община Велики Преслав се посещават от 226 деца, разпределени в 14 групи и обучавани от 31 души педагогически персонал. Броят на децата в детските градини намалява само с 3 деца спрямо предходната учебна година. Броят на педагозите намалява с 1 за последната учебна година. Броят на групите в детските градини се запазва спрямо предходната 2021/2022 учебна година. Общо за изследваните четири учебни години децата в детските градини на общината са намалели с 55 или с около 20%. На 100 деца към 2023 г. в община Велики Преслав се падат 142 места в детските градини, като този показател намалява с 29% спрямо предходната година.

Отпадането на таксите за детски градини и ясли през 2020 г. е мярка, която се запазва и през отчетната 2023 г. и е насочена към финансово облекчаване на младите семейства и насърчаване на раждаемостта на фона на отрицателния естествен прираст в общината.

Като цяло материално-техническата база в детските и учебни заведения на територията на община Велики Преслав е добро и осигурява здравословна и безопасна среда за провеждане на учебно – възпитателния процес.

През 2023 г., със съфинансиране по проект „Красива България“, е изпълнен първи етап от проект „Рехабилитация и естетизация на детски площадки в Детска градина „Снежанка“, гр. Велики Преслав, област Шумен“. Изградени са пет нови детски площадки, съобразени с възрастта на всяка група. През 2024 г. Община Велики Преслав ще кандидатства по проект „Красива България“ за изпълнение и на втория етап на проекта, с който ще бъде обновено спорното игрище, ще се изградят две нови площадки - по безопасност на движението и „Млад градинар“, както и ще бъде основно ремонтирана оградата на детското заведение.

В общината през 2022/2023 учебна година работят следните училища:

- ПГ по селско стопанство – гр. Велики Преслав

- ПТГ „Симеон Велики“ – гр. Велики Преслав
- СУ „Черноризец Храбър“ – гр. Велики Преслав
- ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ – гр. Велики Преслав
- ОУ „Христо Ботев“ – с. Златар
- ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ – с. Драгоево

Таблица 15: Брой ученици в община Велики Преслав 2019-2023 г.

Учебни години	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Брой ученици, в общообразователните училища т.ч.:	578	527	529	501
Момчета	306	282	270	254
Момичета	727	245	259	247
Брой ученици, в професионалните училища т.ч.:	420	387	382	314
Момчета	263	252	237	209
Момичета	157	135	145	105
Общ брой ученици	998	914	911	815

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg>

През учебната 2022/2023 г. се запазва тенденцията на намаляване на учениците в община Велики Преслав, но с по-бавни темпове спрямо средните за страната. Броят на учениците за изследваните в Таблица 15 четири учебни години е намалял с 18,4% или с 183 деца и младежи. През учебната 2022/2023 г. в общообразователните училища и професионални гимназии в общината се обучават общо 815 ученици. В структурата на учениците по пол преобладават момчетата 57%, а момичетата са 43%.

През 2023 г. е въведена дуална форма на обучение в ПТГ „Симеон Велики“ – гр. Велики Преслав със следните специалности: Пътно-строителна техника – STEM направление, специалността е в Списъка на професиите с очакван недостиг на специалисти на пазара на труда; Икономическа информатика – STEM направление; Възобновяеми енергийни източници – STEM направление, специалността е в Списъка на професиите с очакван недостиг на специалисти на пазара на труда. Проведено е обучение в STEM направление в ПГ по СС в следните специалности: Горско и ловно стопанство и Растителна защита и агрохимия.

С решение на Министерски съвет № 469 от 7 юли 2023 г. (Обн. ДВ. бр.60 от 14 юли 2023 г.) ПТГ „Симеон Велики“ е включена в списъка на иновативните училища в Република България за учебната 2023/2024 година. През отчетния период гимназията е участвала в проекти по следните програми:

✓ **Програма на Европейския съюз „Еразъм +“**, Ключова дейност 1, сектор „Професионално образование и обучение“ – международна практика и мобилност в гр. Барселона, Испания. Проектно предложение „Подобряване професионалните компетенции чрез европейско сътрудничество”.

✓ **Национална програма „Иновации в действие“**, Модул 1, „Мобилност за популяризиране и мултиплициране на добри иновации между училищата“. Програмата даде възможност за мобилност на ученици и учители за наблюдение на иновации в две училища-партньори: ПГ по ресторантьорство, търговия и обслужване - Плевен, и ПГ по туризъм и лека промишленост „Гоце Делчев“ – гр. Благоевград.

✓ **Проект „Обичам моето училище“**. Проект - „Моето училище – красиво вдъхновение“. Сключен договор за дарение с английската благотворителна организация LightSource,

включващ изработка на интериорен проект на цялото училище, изработка на графичен дизайн на индивидуални тематични тапети за всяка стая, коридори и фойета с позитивни послания и учебна информация, печат на тапетите, поставяне на тапетите, създаване на интериорен дизайн на фойета като кътове за почивка и извънкласни занимания, осъществяване на обучения.

✓ **Проект „Подкрепа за дуалната форма на обучение“.** Ученици, обучаващи се в дуална форма на обучение, провеждат „пробно стажуване“ в партньорски институции: Община Велики Преслав, „ЙОМИ“ ЕООД – гр. Велики Преслав, „ЕКУИНС“ ООД – гр. Шумен, „Автомостриали-Черно море“ АД – гр. Шумен, „Е-ПЛАНТ“ ООД – гр. Шумен.

✓ **Проект BG05M2OP001-2.015 „Ученически практики-2“,** финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж 2014 – 2020 г.“ (ОП НОИР), съфинансирана от Европейския социален фонд. 36 ученици участват в проекта, като в продължение на 240 часа работят в реална работна среда в институции и фирми – партньори на ПТГ „Симеон Велики“: Община Велики Преслав, „БКС“ ЕООД, РПК „Тича“, кметство село Имренчево, кметство село Кочово и кметство село Златар.

✓ **Национална програма „Квалификация на педагогическите специалисти“.** Модул 2 „Придобиване на професионална квалификация „учител по...“ , като допълнителна професионална квалификация на заети в системата на предучилищното и училищното образование учители.

✓ **НП „Заедно в изкуствата и в спорта“.** Модул 1. „ИЗКУСТВА” – Сформиране на групи за занимания в сферата на изкуствата – музикално, танцово, театрално – формирана е една група от 10 ученици в направление „Танцово изкуство“, категория „Български народни танци“; Модул 2. „СПОРТ” - Сформиране на отбори за занимания в сферата на спорта – по футбол, баскетбол, волейбол – формиран е един отбор по волейбол от 10 юноши.

✓ **НП Осигуряване на съвременна, сигурна и достъпна образователна среда,** Модул 2, „Площадки за обучение по безопасност на движението по пътищата“

✓ **НП „Информационни и комуникационни технологии “** - закупен интерактивен дисплей DABLIUTOUCH 75“.

Продължава изграждането на приобщаваща образователна среда в общообразователните училища за осъществяване на качествено образование, съобразено с индивидуалните потребности на всеки ученик.

Община Велики Преслав съвместно с образователните институции в общината организират извънкласни и извънучилищни дейности, които имат съществена роля за засилване на интереса на учениците към образователно-възпитателния процес и намаляване риска от отпадане от училище. Целта е да се осмисли свободното време на учащите се чрез форми и дейности, подпомагащи интелектуалното, духовното, нравственото и физическото им израстване, които развиват творческите им интереси и възможности. Спомагат за формирането им на граждански ангажирани личности, приобщени към ценностите на демократичното общество и са форма на превенция на рисковото поведение и промоция на здраве чрез здравното и гражданското образование. Целта на организираните мероприятия и извънучилищни дейности е да се научат децата и учениците да се забавляват с полезни за здравето им занимания и да се подобри комуникацията им.

Култура

Историко-археологическият резерват „Велики Преслав“ (с прилежащия Археологически музей „Велики Преслав“) привлича множество туристи от цялата страна и чужбина. Разположен е в непосредствена близост до съвременния град и обхваща територия от около 500 ха – древната столица с нейните крепости, предградия, манастирски и граждански имения.

На територията на общината през отчетната 2023 година функционират 12 читалища, едно от които се намира в града, а останалите – в кв. Кирково и съставните села.

Таблица 16: Народни читалища и художествени състави в община Велики Преслав към 2023 г.

Наименование, местонахождение	Художествени състави
НЧ „Развитие 1874“ – гр. Велики Преслав	Женска фолклорна група „Болярка“; Група за художествено слово; Регионален клуб „Традиция“; Група за народни обичаи; Танцова формация „Пендарите“; Дамски клуб „Български водици“; Детска театрална група; Детска формация „Болярче“; Танцова формация „The Crew“; Танцова формация „Любе ле“; Мъжка танцова формация; Детска танцова школа „Радост“; Школа „Театър, поп и джаз пеене“; Школа по народно пеене за деца; Вокална школа; Школа по английски език; Оркестър „Преслав“.
НЧ „Самообразование – 1897 г.“ – кв. Кирково, гр. Велики Преслав	Група за художествено слово „Усмивка“ и Лазарска група.
НЧ „Васил Друмев 1881“ – с. Драгоево	Танцов ансамбъл „Дядо Драгой“; Коледарска група; Лазарска група; Група за автентичен фолклор; Детска група за фолклор; Група за автентични обичаи; Танцова школа за деца и възрастни; Танцова група „Овеогард“; Кръжок по краезнание.
НЧ „Зора 1908“ – с. Златар	Женска фолклорна група „Зорница“ и Група за стари градски песни.
НЧ „Съединение – 1905“ – с. Кочово	Женска певческа група за изворен фолклор „Славей“; Смесена група за народни обичаи и традиции; Коледарска група; Детска лазарска група; Театрален самодеен състав за възрастни; Детски театрален състав „Дъга“; Детски танцов състав за народни и модерни танци.
НЧ „Надежда 1903“ – с. Имренчево	Женска фолклорна група „Калина“; Мъжка фолклорна група „Веселие“; Група за местни традиции и обичаи; Детска група за художествено слово.
НЧ „Съгласие – 1882“ – с. Осмар	Женска певческа група за автентичен фолклор; Детска танцова група „Осмарски веселячета“; Танцова група „Исмарос“; Група за изворен фолклор; Кулинарна група „Скопосни осмарянки“; Група за стари градски песни.
НЧ „Просвета 1928“ – с. Троица	Фолклорна група „Извор“; Детски танцов състав „Шарено цветче“; Група за народни хора „Китка“; Лазарска група; Коледарска група.
НЧ „Съзнание 1928“ – с. Хан Крум	Женска група за автентичен фолклор „Ханкрумски славей“; Коледарска група; Лазарска група; Кулинарна група.
НЧ „Светлина – 1932“ – с. Мостич	-
НЧ „Победа -1930“ – с. Миланово	-
НЧ „Заря -1937 г.“ – с. Мокреш	-

В читалищата са развити библиотечната дейност, различни школи – по изкуствата, музикална, танцова и др., както и любителско творчество (художествена самодейност).

През 2023 година всички събития от културния календар на общината бяха посветени на 1130 годишнината от обявяването на Преслав за столица на България, и още две годишнини белязали развитието на родния ни град: 140 години от указа на княз Батенберг за обявяването

на Преслав за град и 30 години от указа на президента Желю Желев за именуването на града Велики Преслав.

Всички прояви залегнали в културния календар са преминали с голям успех и привлекли много жители и гости на града.

❖ Януари

- Богоявление - Ритуално хвърляне на Богоявленския кръст;

❖ Февруари

- Празник на лозари и винопроизводители, конкурс „Баш винар“;

- 150 години от гибелта на Апостола;

❖ Март

- 3 март: Национален празник на България - Тържествена вечерна заря - проверка с Факултет „Артилерия, ПВО и КИС“ към Национален военен университет; Възстановка - „Освобождението на Преслав“ представена от НД „Традиция“ и РК „Традиция“, която за поредна година привлича много гости на града;

❖ Май - Майски културни празници „Преславска пролет“ 2023., в т.ч.:

- V-ти Фолклорен фестивал „Драгоево пее и танцува“;

- Събор на Средновековното наследство „Преславни дни“;

- Тържествено честване на Деня на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност. Празнични концерти;

❖ Юни

- Тържества по случай 1130 години от обявяването на Преслав за столица на България;

- Международен културен форум „Велики Преслав - история на цял един народ“ - церемония по награждаване;

- Събор „Кирковски напеви“ - празник на кв. Кирково;

- „Еньовден“ - празник на с. Хан Крум;

- Фолклорен събор „Петровска китка“ - фолклорната магия на Североизтока;

- „Празник на мегдана“ с. Троица;

❖ Юли

- 120 години НЧ „Надежда 1903“ село Имренчево;

❖ Август

- Национален събор на НД „Традиция“;

- Кино под звездите – прожекция на филм на младежка тематика;

❖ Септември

- Есенна фиеста – празник на селата Осмар, Троица, Хан Крум;

- Ден на Съединението - празник в село Кочово;

❖ Октомври

- Петковден в село Драгоево;

- „Празник на тиквата“ - село Кочово;

❖ Ноември

- Ден на християнското семейство – Златни сватби;

❖ Декември

- Празнична програма за запалване на светлините на елхата;

- Коледен базар на вълшебствата;

- Традиционна новогодишна баница

Спорт

През 2023 г. в община Велики Преслав развиват спортна дейност множество спортни клубове и отбори: Футболен клуб „В. Преслав“; Футболен клуб „Златен век 2020; Футболен клуб „Спортист“, с. Троица; Спортен клуб по лека атлетика „Атлетик“; „Спортен клуб по вдигане на тежести Преслав“; Волейболен клуб „Велики Преслав“; „Баскетболен клуб Преслав“; Автомобилен спортен клуб „Бултранс Рали Тим“; Риболовен клуб „Чисти брегове“;

„Спортен клуб по културизъм и фитнес - 2006“; „Карате клуб Киокушин - клон град Велики Преслав“.

През отчетната година са проведени общински спортни прояви, заложи в Спортния календар на Община Велики Преслав, както следва:

1. Пролетен риболовен турнир за деца „Великден“ - 30.04.2023 г.

Риболовен клуб „Чисти брегове“

2. ФЕН КУПА „ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ“ ЛЯТО 2023 - 17-18.06.2023 г.

ФК „В. Преслав“

ФК „Златен век 2020“

Община Велики Преслав

3. Риболовен турнир „Децата на Велики Преслав“ - 07.10.2023 г.

Риболовен клуб „Чисти брегове“

4. Общински ученически игри 2023/2024 г. - м. Октомври 2023 г.

Състезания по лека атлетика, футбол, волейбол, тенис на маса, баскетбол и шахмат

5. Турнир по хвърляния - 25.10.2023г.

СКЛА „Атлетик“

6. „Есенен волейболен турнир“ - женско направление - 4.12.2023 г.

ВК „Велики Преслав“

7. „Летен волейболен турнир“ - мъжко направление - 11.12.2023 г.

ВК „Велики Преслав“

8. ФЕН КУПА „ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ“ ЗИМА 2023 - 16-17.12.2023г.

ФК „В. Преслав“

ФК „Златен век 2020“

Община Велики Преслав

Спортна зала „Велики Преслав“- Многофункционално игрище, се ползва по споразумение със Спортните клубове, за провеждане на тренировъчните занимания на клубовете.

През 2023 г. е извършен ремонт на част от съоръженията на градския стадион със собствени средства. Частично е ремонтирана фасадата на съблекалните. Ремонтирано е осветлението в залата.

Икономическо развитие

Икономическото развитие на община Велики Преслав през 2023 г. се характеризира с различна динамика в отделните сектори, но като цяло отчитаме известен подем спрямо предходните години и финансовите показатели на местните предприятия се подобряват. Бизнесът постепенно преодолява кризите и трудностите, предизвикани от неблагоприятните макроикономически условия, войната в Украйна, инфлацията, ръстът в цените на горивата, поскъпването на хранителните стоки от първа необходимост и други. Високата инфлация естествено е съпроводена със стагнация в икономиката. Доходите изостават от ръста на инфлацията, което намалява покупателната способност на населението.

Структуроопределящи отрасли за местната икономика са: промишленост, селско стопанство, туризъм и търговия, като водещо значение продължават да заемат индустрията и селското стопанство, но значително нараства относителният дял на приходите в туризма.

Секторната структура на социално-икономическия комплекс на община Велики Преслав се анализира и оценява чрез прилагане на секторно-отрасловия подход. В първичния сектор се включват селското и горското стопанство (вкл. лов и риболов). Вторичният сектор включва индустриалните отрасли (добивна и преработваща промишленост), а в третичния- всички обслужващи отрасли. Първичният сектор е по-популярен като аграрен, вторичният- като индустриален, а третичният е познат като сектор на услугите.

Индустриалният сектор е представен от различни отрасли на преработващата промишленост. Добивната промишленост е слабо развита – застъпен е предимно добивът на

инертни материали (кариера „Драгоево“ за скални материали и кариера „Троица“ за варовик) и дърводобивът (добив на широколистен и иглолистен дървен материал, както и дърва за огрев). Индустриалният сектор (с изключение на някои отрасли) не се характеризира с динамично развитие. Третичният сектор (секторът на услугите) е с параметри, подчертаващи степента на развитост на обслужващите функции на община Велики Преслав.

Аграрният сектор е с по-слабо участие в икономическото развитие от останалите два сектора на общинския социално-икономически комплекс. Независимо от добрите почвени и агроклиматични условия, изградената мелиоративна инфраструктура, научното обслужване и производствения опит на населението, селското стопанство все още изпитва неблагоприятните последици от аграрната реформа и от влошената пазарна среда. Потенциалът на общината в развитието на селското стопанство е частично използван.

На етапа на изготвяне на настоящия Годишен докладна ПИРО за 2023 г., все още няма публикувани официални данни на НСИ за състоянието на нефинансовия сектор и икономическите показатели на местните предприятия през 2023 г. и за целите на анализа е използвана статистическа информация за периода 2019-2022 г.

Таблица 17: Брой нефинансови предприятия по основни икономически дейности 2019-2022 г.

Отраслови сектори	2019	2020	2021	2022
Общо	410	408	400	473
Селско, горско и рибно стопанство	70	65	64	143
Преработваща промишленост	48	48	46	42
Строителство	14	14	14	15
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	142	144	144	144
Транспорт, складиране и пощи	14	14	12	10
Хотелиерство и ресторантьорство	44	43	40	40
Операции с недвижими имоти	12	15	19	14
Професионални дейности и научни изследвания	14	13	15	15
Административни и спомагателни дейности	14	12	8	7
Хуманно здравеопазване и социална работа	11	11	11	13
Други дейности	15	13	14	17

Източник: Национален статистически институт

Броят на нефинансовите предприятия в община Велики Преслав за 2022 г. се увеличава със 73 и е 473, за разлика от предходните години (2019-2021 г.) когато намалява до 400. В сектор „Търговия“ работят най-голяма част от предприятията – 144, което представлява 30,5% от общия брой предприятия в общината. Второ място заема сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ съответно с 143 предприятия и 30,3%. Фирмите в селското стопанство през 2022 г. са с 79 повече спрямо 2021 г. На трето място е сектор „Преработваща промишленост“, в който работят около 9% от фирмите. Фирмите занимаващи се с хотелиерство и ресторантьорство запазват броя си и към 2022 г. са 40 или 8,5% от предприятията във Велики Преслав.

Таблица 18: Сравнителен анализ на основните икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия 2019-2022 г.

Година	Пред-приятия	Заети лица	Наети лица	Произведена продукция	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба
	Б р о й			Х и л я д и л е в а					
2019	410	1868	1505	105311	138947	120173	126329	13709	1998
2020	408	1753	1410	92716	134093	120440	124305	10766	1884
2021	400	1716	1356	99461	152201	139082	141531	11523	1981
2022	473	1765	1341	135234	178977	160159	164314	16302	3050

Източник: Национален статистически институт

През 2022 г. икономическото развитие на общината Велики Преслав бележи ръст във всички показатели спрямо предходните три години. Основните икономически показатели на местните фирми бавно се повишават и бизнесът се опитва да преодолее кризата и последиците от влошената макроикономическа среда.

Произведената продукция бележи ръст от 26,5% спрямо 2021 г. и достига 135234 хил. лева. Приходите от дейността нарастват с 15% до 178977 хил. лева и са най-високите за периода 2019-2022 г. Разходите за дейността се увеличават с 14%. Ръст от 13% отчитаме при нетните приходи от продажби (НПП), които за 2022 г. са 160 159 хил. лева и също са най-високите за отчетния период. Печалбите на местните фирми през 2022 г. достигат 16 302 хил. лева, което е с 29% повече от 2021 г. Предприятията отчитат и повишаване на загубите с 35% спрямо 2021 г. или 3 050 хил. лева. Броят на наетите лица в общината продължава да намалява.

Около 62% от произведената продукция в общината и 56% от НПП са реализирани в сектора на преработващата промишленост. Следващите по икономически показатели в местната икономика са сектора на търговията и услугите – 7% от произведената продукция и 20% от НПП и сектора селско, горско и рибно стопанство – 15% от произведената продукция и 10% НПП.

От общо 473 предприятия в община Велики Преслав 441 броя или 93% са микропредприятия с персонал до 9 заети лица, 25 броя са малки предприятия с персонал от 10 до 49 служители и 7 са средни предприятия с персонал от 50 до 249 служители. Към 2022 г. в общината няма големи предприятия с персонал над 250 лица.

Таблица 19: Сравнителна характеристика на средната брутна годишна работна заплата в лева за периода 2019-2022 г.

2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.
10 069.00 лв.	11 116.00 лв.	11 933.00 лв.	13 476.00 лв.

Източник: Национален статистически институт

Средната годишна работна заплата в общината се увеличава с 25% от 10 069.00 лв. през 2019 г. на 13 476.00 лв. през 2022 г.

Изготвена е и е приета „Наредба за насърчаване на инвестициите с общинско значение в община Велики Преслав“. През 2022 г. едно дружество е получило сертификат за инвестиции клас „В“.

Важен фактор за развитие на местната икономика е близостта до два големи административни и индустриални центъра – град Шумен и град Търговище, което осигурява пазар за реализация на местната продукция и достъп до летище и пристанище за износ в град Варна. Икономическите дейности в общината са концентрирани предимно в гр. Велики Преслав, който се явява и зона на локална икономическа гравитация. Предприятията работят и в селата Драгоево, Осмар и Хан Крум.

Селско стопанство

Селското стопанство остава един от основните отрасли на местната икономика в община Велики Преслав и запазва своите стабилни позиции и устойчивост през 2023 г. Приоритетно се развива земеделието, докато животновъдството изостава по обективни причини – ниски изкупни цени, недостатъчно субсидии, високи изисквания и стандарти.

Таблица 20: Баланс на земята в община Велики Преслав по видове собственост към 2023 г.

Код	Вид собственост	Брой	Брой %	Площ дка	Площ %
0	Неустановена	163	0,42	192,506	0,07
1	Държавна публична	267	0,68	44694,038	16,10
2	Държавна частна	807	2,06	46961,673	16,92
3	Общинска публична	3909	9,96	17290,585	6,23
4	Общинска частна	1699	4,33	15872,525	5,72
5	Частна	27976	71,28	116545,182	41,98
6	Кооперативна	3	0,01	10,723	0,00
7	Обществени организации	3182	8,11	22077,794	7,95
8	Чуждестранна	43	0,11	286,261	0,10
10	Религиозна	32	0,08	363,822	0,13
11	Съсобственост	172	0,44	2654,819	0,96
12	Изключителна държавна	6	0,02	3742,493	1,35
99	Стопанисвано от общината	991	2,52	6902,825	2,49

Източник: Общинска служба по земеделие – Велики Преслав

Около 42% от земята в община Велики Преслав е частна собственост, на държавата принадлежат 33%, общински са 12%, на обществени организации са 8%. Останалите 7% са територии, стопанисвани от общината, в съсобственост, на религиозни организации, с чуждестранна или неустановена собственост.

Таблица 21: Баланс на земята в община Велики Преслав по видове територии по предназначение към 2023 г.

Код	Вид територия по предназначение	Брой	Брой, %	Площ, дка	Площ, %
1	Урбанизирана територия	7093	18,07	12338,442	4,44
2	Територия за транспорт	122	0,31	2015,337	0,73
3	Земеделска територия	31255	79,63	168878,158	60,84
4	Горска територия	315	0,80	85550,334	30,82
5	Води и водни обекти	445	1,13	4642,146	1,67
6	Защитена територия	4	0,01	3596,881	1,30
7	Нарушена територия	16	0,04	573,948	0,21

Източник: Общинска служба по земеделие – Велики Преслав

Земеделските територии в общината съставляват над 60% от общата площ, а горите са 31%. С начин на трайно ползване „нива“ са около 38% от площите, лозята са 5%, овощните градини – 3%, а други видове трайни насаждения – 4%, мери, пасища и ливади – 3%.

Обработваемата земеделска земя в общината за 2022/2023 стопанска година е 102 279 дка, със 6,6% по-малко спрямо 2021/2022 г. (109 411 дка). Комасираните селскостопански площи също намаляват и са 52% за 2022/2023 г. при 68,8% за предходната стопанска година.

Поливните площи са 4146,8 ха, разположени в гр. Велики Преслав и селата – Драгоево, Златар, Миланово, Мокреш, Суха река и Троица.

Таблица 21: Налични поливни площи на територията на община Велики Преслав

Землище	Ха
В.Преслав	597,6
Драгоево	892,9
Златар	1 598,7
Миланово	308,6
Мокреш	175,7
Суха река	422,6
Троица	150,7
Всичко	4 146,8

Източник: Общинска служба по земеделие – Велики Преслав

Поливната площ е формирана по данни на „Напоителни системи” ЕАД, клон Шумен, съобразно схемата на проектно-поливните полета, по землища и по масиви.

Действителното състояние на поливните съоръжения, респективно фактическата поливна площ, е предмет на отделна комплексна проверка от специализирана комисия и вероятно ще има значително по-ниски стойности, тъй като на практика по-голяма част от напоителните съоръжения не функционират. Най-добро е състоянието им в землището на с. Миланово.

Таблица 22: Брой регистрирани земеделски стопани за периода 2019-2023 г.

Стопанска година	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Земеделски стопани	166	154	148	140

Източник: Общинска служба по земеделие – Велики Преслав

Броят на регистрираните земеделски стопани в общината намалява ежегодно или общо с около 16% за изследваните години. Към 2023 г. са регистрирани 140 земеделски производители – с 8 по-малко спрямо 2022 г.

Съществуващите земеделски кооперации не се променят през отчетния период и към 2023 г. в община Велики Преслав функционират следните четири броя:

- Кооперация „Напредък” - гр. Велики Преслав;
- ППК „Капка” - с. Троица;
- ПК „Враненска долина” - с. Кочово;
- ЗКПУ „Орало” - с. Осмар.

Основните отглеждани култури в община Велики Преслав към 2023 г. са пшеница, слънчоглед и царевича за зърно. С тях са засети най-много площи земеделска земя. Отглеждат се още ечемик и рапица, малини, лавандула и др. Общината е с традиции в лозарството, като преобладават винените сортове. На територията на Велики Преслав са разположени най-големите лозови масиви в Шуменска област. Зеленчукопроизводството все още е слабо развито. През последните години се увеличават площите, засети с пипер и домати. От овощните култури преобладават череши, сливи и ябълки.

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

Таблица 23: Справка за засети площи и добиви по видове земеделски култури 2020-2023 г.

Култура	Засети/Засадени, дка			Среден добив, кг/дка		
	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Пшеница	32 770	31 630	30 870	437	543	534
Ечемик	6 890	9 280	6 090	553	603	610
Рапица	1 910	2 000	1 100	240	280	230
Цар. зърно	14 185	16 400	23 120	345	518	322
Масл. слънч.	30 550	24 780	25 000	172	233	182
Ябълки	123	123	128	730	1 106	1 002
Череши	310	337	372	420	355	520
Малини	643	557	550	249	495	564
Лавандула	1 351	2 194	1 631	327	242	601
Лозя винени	1 699	1 700	1 700	494	786	483
Лозя десертни	1 420	1 420	1 420	501	979	770
Култура	Получена продукция, тон			Среден добив, кг/дка		
	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Ябълки	90	730	121	136	1 106	1 002
Череши	130	420	151	110	355	520
Сливи	115	485	186	178	647	818
Кайсии	50	232	2	9	388	545
Ягоди	39	500	105	44	489	955
Малини	160	249	282	213	495	564
Вишни	13	311	12	17	394	441
Праскови	25	674	25	27	732	758
Орехи	550	425	2	20	17	70
Картофи	218	260	8	24	1 000	1 680
Домати	132	383	26	32	2 100	2 031
Пипер	50	1 000	193	340	4 000	1 569
Лозя винени	840	494	707	1 336	786	482
Лозя десертни	71	501	109	139	979	770

Източник: Общинска служба по земеделие – Велики Преслав

Стопанската 2022/2023 г. е сравнително благоприятна в агрометеорологично отношение и дава добра реколта. Средните добиви от декар на повечето отглеждани земеделски култури в общината се увеличават спрямо предходната година.

Животновъдството в община Велики Преслав се развива динамично през последните години. За отчетната 2023 г. броят на пчелните семейства се увеличава, но на останалите видове животни намалява.

Таблица 24: Справка за броя на селскостопанските животни в община Велики Преслав по видове за периода 2021-2023 г.

Вид	2020	2021	2022	2023
Птици-вс.	44 264	71 264	57 000	57 000
Говеда-вс.	1 515	1 138	1 252	1 248
В т.ч. крави	-	-	645	674
Биволи-вс.	-	-	1	1
В т.ч. малаче	-	-	570	316

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

Овце-вс.	3 267	2 597	2 509	2 484
В т.ч. овце-майки	-	-	1 729	1 974
Кози-вс	103	1	1	1
В т.ч. кози майки	-	-	1	1
Пчелни сем.	2 001	1 858	1 685	2 044

Източник: Общинска служба по земеделие – Велики Преслав

Съществен проблем за развитието на животновъдството остават строгите хигиенни и ветеринарномедицински изисквания към животновъдните обекти след присъединяването на страната ни към ЕС. Не на последно място сериозна пречка пред реализацията на местна животновъдна продукция се явяват и неизгодните, често прерастващи в нелоялни и монополни, взаимоотношения между продавачи, посредници и купувачи.

Тенденциите в развитието на селското стопанство следват тези в страната, които са свързани с намаляване на производството, ниска рентабилност и ниска конкурентоспособност на сектора. Намаляването на изкупните цени и заливането на пазара с вносни стоки правят сектора все по-малко привлекателен. Възможностите за финансиране, които предлагат европейските фондове са добър начин за подкрепа на сектора и неговото възстановяване, но липсва достатъчно активност от страна на местните производители за кандидатстване с проекти и инвестиране на средства в земеделие и животновъдство.

Горско стопанство

Горският фонд заема 30,65% от територията на община Велики Преслав. Горите се стопанисват и управляват от ТП Държавно горско стопанство (ДГС) – Преслав към Регионална дирекция по горите – Шумен и Североизточно държавно предприятие. Една от основните дейности на ДГС е и развитие на ловното стопанство, включително съхраняване и увеличаване популацията на дивеча в района. Общата лесистост на общината към 2023 година е 30.9%.

Таблица 25: Разпределение на общата горска площ на община Велики Преслав по видове собственост и по години 2019 – 2023 г.

№ по ред	Видове собственост	Площ на горските територии на община В. Преслав по видове собственост и по години, ха				
		2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.
1	Държавни горски територии	8 362	8 362	8 364	8 314	8 315
2	Общински горски територии	424	424	424	419	419
3	Гори на частни физически лица	190	190	190	228	227
4	Гори на частни юридически лица	31	31	31	45	45
	Общо	9 007	9 007	9 009	9 006	9 006

Източник: ТП ДГС - Преслав

Държавните горски територии заемат 92% от горския фонд на община Велики Преслав към 2023 година. Общинските гори намаляват с 5 ха и са 419 ха или 5%. Останалите 3% или 272 ха гори са собственост на частни физически и юридически лица.

Таблица 26: Предвидено и осъществено ползване на дървесина от горския фонд на община Велики Преслав за периода 2020 – 2023 г.

Година	Видове собственост	Предвидено ползване		Осъществено ползване	
		Стояща маса, куб.м	Лежача маса, куб.м	Стояща маса, куб.м	Лежача маса, куб.м
2020	Държавни горски територии	16 480	13 967	10 950	9 278
	Общински горски територии	690	579	810	677

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

	Гори на частни физически лица	10	9	20	20
	Гори на частни юридически лица	-	-	-	-
	Общо	17 180	14 555	11 780	9 975
2021	Държавни горски територии	26 290	22 636	16 730	14 585
	Общински горски територии	370	336		
	Гори на частни физически лица	60	54	60	54
	Гори на частни юридически лица	-	-	-	-
	Общо	26 720	23 026	16 790	14 639
2022	Държавни горски територии	26 610	21 996	18 530	15 534
	Общински горски територии	440	399	450	407
	Гори на частни физически лица	930	812	810	707
	Гори на частни юридически лица	-	-	-	-
	Общо	27 980	23 207	19 790	16 648
2023	Държавни горски територии	24 780	21 267	17 130	14 697
	Общински горски територии	-	-	-	-
	Гори на частни физически лица	520	441	450	381
	Гори на частни юридически лица	50	41	-	-
	Общо	25 350	21 749	17 580	15 078

Източник: ТП ДГС - Преслав

Количеството на ползваната дървесина от горския фонд на Велики Преслав се увеличава ежегодно – от 21 755 куб. м. през 2020 г. на 31 429 куб. м. през 2021 г. и 36 438 куб. м. през 2022 г. За отчетната 2023 г. от горите на територията на общината са добити 32 658 куб.м. дървесина. Общо за периода са добити 122 280 куб. м.

Средногодишно за периода са добивани по 30570 куб. м. дървесина.

В общината към 2023 г. има 4 /четири/ дървообработващи и преработващи предприятия и 4 /четири/ складове – площадки за продажба на дърва за огрев, както и през 2022 г. функционират 7 /седем/ пункта за изкупуване и преработка на билки, гъби и горски плодове.

През периода 2020 – 2023 г. на територията на общ. В. Преслав залесявания са извършвани само в държавните горски територии, по години както следва:

2020 г. – 10 дка

2021 г. – 0 дка

2022 г. – 0 дка

2023 г. – 14 дка

Общо: 24 дка

Естественото възобновяване на насажденията, формирани на свежи, влажни и сравнително богати месторастения протича нормално. Затруднено е естественото възобновяване в буковите и дъбовите насаждения със зачимена тревна покривка.

С оглед развитието на туризма в района е важно да не се допуска масово изсичане на гори, което ще доведе до екологични проблеми, да се увеличи площта на горите с рекреационна цел и да се предвидят нови залесителни мероприятия през следващите години.

Туризм

Туризмът заема все по-голям дял в общинската икономика на Велики Преслав. Въпреки ограниченията, наложени от различните кризи секторът се развива успешно и дестинацията привлича все повече туристи от страната и чужбина.

На територията на общината съществуват редица природни дадености, защитени природни, исторически и културни обекти.

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

На територията на Община Велики Преслав са категоризирани и функционират общо 64 „Места за настаняване“ и „Заведения за хранене и развлечения“.

Таблица 27: Категоризирани места за настаняване в община Велики Преслав 2023 г.

	Вид и наименование на обекта	Капацитет	Категория звезди	гр./с.	Адрес
1	Туристическа спалня	41	„еделвайс“	гр. Велики Преслав	ул. „Симеон Велики“ №21
2	Семеен хотел „Преслав“	20	3***	гр. Велики Преслав	ул. „Ахелой“ №8
3	Къща за гости „Маринови“	4	2**	гр. Велики Преслав	ул. „Отец Паисий“ №14
4	Къща за гости „Болярски стан“	12	2**	гр. Велики Преслав	ул. „Панайот Волов“ №16
5	Къща за гости „КостаДоне“	12	1*	гр. Велики Преслав	ул. „Златен Век“ №17
6	Стая за гости в „Къщата на Янко и Гергана“	2	1*	гр. Велики Преслав	ул. „Васил Левски“ №17а
7	Стаи за гости в Къща „Идилия“	6	1*	гр. Велики Преслав	ул. „Панайот Волов“ № 15
8	Стаи за гости в „Сланевата къща“	7	1*	гр. Велики Преслав	ул. „Криволак“ №5
9	Къща за гости „Лилия“	8	1*	гр. Велики Преслав	ул. „Лозарска“ №1
10	Мотел „Омуртагов мост“	27	1*	гр. Велики Преслав	НИАР В. Преслав
11	Къща за гости „Кюркчиеви“	8	1*	гр. Велики Преслав	м. „Омуртагов мост“
12	Почивна станция „Ловец“	36	1*	гр. Велики Преслав	м. „Ловджийската чешма“
13	Къща за гости „Патлейна“	6	2**	гр. Велики Преслав	Резерват „Патлейна“, мест. „Черен Врх“
14	Къща за гости и Бунгало при „Мутаfoва къща“	18	2**	кв. Кирково	ул. „Константин Преславски“
15	Къща за гости „Радковата къща“	6	1*	с. Имренчево	ул. „Кирил Кънев“ №3
16	Къща за гости „Вила Рила“	5	1*	с. Имренчево	ул. „Рила“ №4
17	Къщи за гости „Божи Дар“ I и II	16	1*	с. Мостич	ул. „Тича“
18	Къща за гости „Осмарски къщи“	11	3***	с. Осмар	ул. „Пирогов“ №8
19	Къща за гости „Версай“	9	3***	с. Осмар	ул. „Васил Коларов“ №48
20	Къща за гости „Габи“	14	1*	с. Осмар	ул. „Зелен град“ № 3
21	„Винарска къща Осмар“	10	1*	с. Осмар	ул. „Васил Коларов“ № 1
22	Стаи за гости в „Къща Асмара“	8	1*	с. Осмар	ул. „Плиска“ № 3
23	Стаи за гости в „Къщата при Светлана“	8	1*	с. Осмар	ул. „Зелен град“ № 47
24	Стаи за гости в „Къщата на гълъбите“	5	1*	с. Осмар	ул. „Васил Коларов“ № 27
25	Стаи за гости в "Хаджи Огняновата Къща"	7	1*	с. Осмар	ул. „Осми март“ №12
26	Стаи за гости в с. Драгоево	8	1*	с. Драгоево	ул. „Рафаил Пенев“ № 12
	Общо капацитет	314			

Местата за настаняване към 2023 г. са 26 броя с общ капацитет 314 легла:

- Туристическа спалня – 1 бр.;
- 1 бр. – „Мотел“;
- 1 бр. „Семеен хотел“;
- 1 бр. „Почивна станция“;
- 14 броя „Къщи за гости“;
- 8 броя „Стаи за гости“.

Къщи за гости има в гр. Велики Преслав, село Осмар, село Драгоево, село Имренчево и с. Мостич.

През 2023 г. е категоризирано едно място за настаняване на територията на община Велики Преслав – Къща за гости „Патлейна“.

Заведенията за хранене и развлечения на територията на община Велики Преслав са 38 броя. Типовете са разнообразни – ресторанти, бистра, кафе-аперитиви, кафе-сладкарници, кафе-бар, закусвални, бар-клуб, бирария и лоби бар.

Таблица 28: Дейност на категоризираните места за настаняване в община Велики Преслав 2021-2023 г.

	2021	2022	2023
Места за настаняване	21	24	26
Легла	277	303	314
Реализирани нощувки	8192	7638	9847
Приходи от туристически данък	2 859.80 лв.	2 635.10 лв.	2 992.60 лв.

Категоризираните места за настаняване се увеличават с 5 през периода на действие на ПИРО от 2021 до 2023 г. Легловата база се увеличава с 37 легла. Броят на реализираните нощувки е най-малък през 2022 г. - 7638, но през 2023 г. бележи ръст до 9847.

Броят на посетителите в Археологически музей „В. Преслав“ през 2023 г. се е увеличил, за разлика от предходните две години. Нараснали са ученическите групи, които са провели часовете си в музея по проекти на Министерството на образованието и науката. Увеличил се е броят на възрастните туристи, семейните и индивидуални туристи. Броят на гостите посетили АМ „В. Преслав“ през 2023 г. е над 34 000.

За поредна година община Велики Преслав и АМ „Велики Преслав“ участваха съвместно в най-голямата туристическа борса у нас „Ваканция&СПА Експо“ – гр. София.

Изработена е рекламno-информационна брошура, в която са представени всички забележителности и места за настаняване и хранене на територията на Община Велики Преслав.

През 2023 г. Археологически музей „В. Преслав“ кандидатства по три проекта към Министерството на културата и Национален фонд „Култура“, и трите проекта за одобрени.

Започнат в началото на годината е проектът „Новото сияние на Симеоновия Златен век“ – изработка на 3-D холограми – изображения на цар Симеон и епископ Константин Преславски, на стойност 64 000 лева. През м. декември 2023 са спечелени още два проекта. Първият е на тема: Дейности по опазване на движимото културно наследство в музеите и художествените галерии по проект: „Съхрани историята. Реновиране и подобряване на условията за съхранение, опазване и управление на движимите културни ценности и тяхната научна обработка“, на стойност 30 000 лева. Вторият е на тема: Дейности по представяне на движимото културно наследство в музеите и художествените галерии по проект: „Изработване нов интериорен дизайн на централна зала в Археологически музей „В. Преслав“, на стойност 10 000 лева.

В рамките на Националния план за възстановяване и устойчивост, който се финансира от Европейския съюз, ще бъдат осъществени мерки за повишаване енергийната ефективност на Археологически музей „В. Преслав“ по проект за енергоспестяващи мерки. Безвъзмездното финансиране за реализирането на проекта е на стойност 1 192 781 лева.

Община Велики Преслав, след решение на Общинския съвет е подала пред Министерство на културата заявление за регистриране на обществена колекция от етнографски материали. Регистрацията е завършена в началото на 2023 г. Обществената колекция етнографски материали е регистрирана в Министерство на културата под № 51 в Списък на обществените колекции и е предадена на АМ „Велики Преслав“.

По инициатива на АМ „Велики Преслав“ са изработени карта на града и НИАР „Велики Преслав“, включваща емблематични туристически обекти и места за хранене и настаняване в рамките на града.

Община Велики Преслав участва в конкурс за реновиране на обществени чешми „30 години DEVIN – „Доверие към всяка капка“. С полученото финансиране и допълнителни собствени средства е реновирана чешмата и облагороден района на „Моста на въздишките“ – емблематична отправна точка за разходки и туристически пешеходни маршрути.

През 2023 г. са изработени и поставени указателни табели за правилния маршрут до Водопад „Дервиша“, който се намира в резерват „Дервиша“.

През месец януари 2023 г. са изработени и поставени на всички възлови места в града, юбилейни знамена в чест на 1130 г. от обявяването на Преслав за столица. Направени са специални, юбилейни магнити и винили с годишнината. Отпечатана е и актуализирана общинска рекламна брошура, също с акцент годишнината на града. В нея има кратка информация за всички ежегодни културни мероприятия, за природните и историческите забележителности, и за всички места за настаняване и заведения за хранене намиращи се на територията на общината. Брошурата е на български и английски език.

През месец септември 2023 г. от Министерството на Туризма е изпратена комисия за проверка във връзка с получаване на Сертификат на ТИЦ – Велики Преслав и туристическият информационен център получава удостоверение за сертифициране.

През 2023 г. община Велики Преслав съвместно с общините Върбица, Смядово и Дългопол е подала предложение за концепция за интегрирани териториални инвестиции с наименование „Приключения и отдих в долината на р. Камчия“ – създаване на интегриран туристически продукт в устойчива околна среда.

Редовно се публикуват предстоящи събития свързани с културния календар на официалния сайт и Фейсбук страницата на общината.

Издава се месечен информационен електронен бюлетин.

В община Велики Преслав все още не е усвоен в пълна степен туристическия потенциал, макар че в последните години се наблюдава нарастване в броя на местата за настаняване, легловата база, пренощуващите лица и посетителите на АМ. Пандемията от коронавирус се отразява негативно на бранша, но местния туристически бизнес се справя успешно и успява бързо да преодолее последиците от кризата. В резултат на общите усилия на Община Велики Преслав, АМ, хотелиери, ресторантьори и на добре организираната и богата културна програма през периода 2021-2023 г. се наблюдава значителен ръст в туристопотока на територията на общината.

Развитието на туристическия бранш е от изключително важно значение за просперитета на общината и един от основните приоритети, които са заложили в различни програмни и стратегически документи, включително ПИРО. За устойчивото развитие на туристическия сектор е необходимо дългосрочно планиране и взаимноизгодно сътрудничество между всички заинтересовани страни.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ:

Отчетната 2023 година се характеризира с високи нива на инфлация, поскъпване на горивата и енергоносителите, на храните и стоките от първа необходимост.

Годината преминава в условия на политическа и финансова неустойчивост, предизвикани от продължаващата война в Украйна и последващият ръст на цените, инфлация, енергийна и икономическа криза. Политическата ситуация у нас, поредните парламентарни избори и липсата на сигурност забавиха допълнително финансирането на много приоритетни проекти за общините, както и забавяне в изпълнението на Националния план за възстановяване и устойчивост.

Всичко това влошава социално-икономическите условия за развитие на община Велики Преслав и проблемите на местно ниво се задълбочават.

През отчетната 2023 г. се работи активно за пълноценно изпълнение на дейностите, водещи до подобряване на всички сфери на обществения живот в общината. Демографските показатели на община Велики Преслав продължават да се влошават.

Населението намалява от миграция, ниска раждаемост и висока смъртност. Селищната система на общината като цяло е устойчива. Обезлюдяващо се (под 100 жители) е само село Суха река.

По данни от НСИ към декември 2022 г. в община Велики Преслав живеят 10169 души, от тях в трудоспособна възраст са 5552 души: 3075 мъже и 2477 жени.

Демографската криза обхваща както града, така и селата. Естественят прираст на населението остава, като през 2022 г. достига минус 171 души. Механичният прираст през 2022 г. е положителен с +15 човека.

Образователната система в община Велики Преслав е добре организирана и материално обезпечена, но броят на децата и учениците продължава да намалява.

Населението е сравнително добре обезпечено със здравни и лечебни заведения, медицинско оборудване и персонал, но средната възраст на кадрите е около и над пенсионната и трябва да се вземат мерки за привличане на млади специалисти.

В общината се предлагат разнообразни и качествени социални дейности и услуги, които отговарят на потребностите на населението.

Равнището на безработица в община Велики Преслав през 2023 г. е 7,89% и бележи ръст спрямо предходната година.

Икономическото развитие на община Велики Преслав през 2023 г. се характеризира с различна динамика в отделните сектори, но като цяло отчитаме подем. Бизнесът постепенно преодолява кризата и трудностите, предизвикани от неблагоприятните макроикономически условия, включително войната в Украйна, инфлацията, ръстът в цените на горивата, посъпването на хранителните стоки от първа необходимост и други. Високата инфлация естествено е съпроводена със стагнация в икономиката. Доходите и изостават от ръста на инфлацията, което намалява покупателната способност на населението. Статистиката отчита повишаване и подобряване на финансовите резултати на местните предприятия през 2022 г. спрямо 2019-2020 г.

Въпреки предизвикателствата през 2023 година и негативното влияние на войната, кризите и неблагоприятните социално-икономически и политически условия, Община Велики Преслав се справя успешно и успява да реализира част от планираните в ПИРО проекти и дейности.

II. ПОСТИГНАТ НАПРЕДЪК ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ ВЪЗ ОСНОВА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ

Таблица 29: Оценка на постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ПИРО на община Велики Преслав към 2023 г. по индикатори за наблюдение

Индикатори за продукт				
Приоритет, мярка	Индикатор	Мерна единица	Целева стойност за период 2021-2027	Отчетна стойност 2023
Приоритет 1 - Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството				
Мярка 1.1 Стимулиране на	Нефинансови предприятия	брой	450	473

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

предприемачеството, инвестициите и иновациите	Новосъздадени МСП за преработка на местни суровини (месо, мляко, плодове, зеленчуци, дървесина и др.)	брой	3	0
	Участие на общината в инвестиционни инициативи (бизнес форуми, панаири и др.)	брой	7	5
	Привлечени инвестиции в предприятия в общината	млн. лева	10	7 544
Мярка 1.2 Развитие на туризма като водеща индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, уникалните природни и културни забележителности	Места за настаняване и средства за подслон	брой	20	26
	Леглова база в места за настаняване и средства за подслон	брой	350	314
	Създадени нови туристически атракции	брой	3	3
	Разработени нови туристически маршрути	брой	3	3
Мярка 1.3 Развитие на модерно, устойчиво и диверсифицирано селско стопанство	Обработваема земеделска земя	дка	175000	102 279
	Създадени нови трайни насаждения	дка	2000	1597
	Подпомогнати нови и модернизирани земеделски стопанства	брой	20	26
Мярка 1.3 Устойчиво управление на горските ресурси	Новозалесени горски територии	дка	300	24
Приоритет 2 - Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска				
Мярка 2.1 Насърчаване на мерките за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове	Обществени сгради с мерки за енергийна ефективност	брой	7	2
	Жилищни сгради с мерки за енергийна ефективност	брой	10	-
Мярка 2.2 Насърчаване на прехода към кръгова икономика	Подкрепени предприятия, въвели НИРД, иновации и щадящи околната среда технологии в производствения си процес	брой	1	1
Мярка 2.3 Опазване на околната среда и борба с климатичните промени	Реализирани проекти за опазване и подобряване на околната среда	брой	5	3
	Проведени акции за почистване и залесяване	брой	7	4
Мярка 2.4 Устойчиво управление на отпадъците	Системи за разделно събиране, рециклиране, оползотворяване и повторна употреба на различни потоци отпадъци (опаковки, строителни, зелени и биоразградими и др.)	брой	3	3
Приоритет 3 - Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем				
Мярка 3.1 Демографски подем, насърчаване на раждаемостта, привличане на млади хора за	Население на общината	брой	12100	10169
	Деца в детските градини	брой	270	226

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

работа и живот в общината	Ученици в училищата	брой	980	911
Мярка 3.2 Подобряване на образованието и модернизация на образователната инфраструктура	Подобри сгради на образователната инфраструктура	брой	3	2
	Училища с внедрени/работещи съвременни системи/среди за образование – дуално обучение, дигитализация на учебни програми, STEM и др.	брой	1	2
Мярка 3.3 Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности	Ремонтирани спортни обекти и съоръжения	брой	3	2
	Организиран спортни състезания, турнири и шампионати с регионално, национално и/или международно значение	брой	14	8
Мярка 3.4 Създаване на разнообразни и гъвкави възможности за професионална реализация, подобряване на заетостта и квалификацията на работната сила	Лица, преминали обучение за нови професии и квалификация	брой	200	10
	Разкрити нови работни места	брой	50	332
Приоритет 4 - Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни				
Мярка 4.1 Подобряване на достъпа до електронни административни услуги	Създадени "онлайн" административни услуги	брой	3	3
Мярка 4.2 Развитие на административния капацитет и управление на общинската собственост в услуга на гражданите и бизнеса	Общински служители преминали курсове и обучения	брой	30	15
Мярка 4.3 Подобряване на достъпа до здравното обслужване на населението и развитие на инфраструктурата на здравеопазването	Подобри сгради на здравната инфраструктура	брой	2	5
Мярка 4.4 Развитие на социалните услуги и подобряване на социалната инфраструктура	Подобри сгради на социалната инфраструктура	брой	2	2
	Предоставяни социални услуги	брой	10	10
	Лица, подпомагани със социални помощи	брой	250	1354
Мярка 4.5 Развитие на културата и обновяване на културната инфраструктура	Подобри сгради на културната инфраструктура	брой	3	1
	Организиран културни събития (фестивали, традиционни празници, чествания и др.)	брой	20	30
Приоритет 5 - Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии				
Мярка 5.1 Подобряване на	Рехабилитирани пътища	км	40	2,6

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

транспортната достъпност и свързаност	Подобрена улична мрежа	км	100	1
Мярка 5.2 Обновяване и изграждане на водопроводни и канализационни мрежи	Обновени водопроводни мрежи	км	100	2
	Изградена нова канализационна мрежа	км	10	0
	Модернизирани/Изградени МФОС/ ПСОВ	брой	1	0
Мярка 5.3 Развитие на енергийната инфраструктура и ВЕИ	Реализирани проекти за производство на енергия от ВЕИ	брой	5	1
Мярка 5.4 Цифрова свързаност и телекомуникации	Население, ползващо широколентов достъп до Интернет	%	90	100
Мярка 5.5 Интегрирано териториално развитие и подобряване на жизнената среда	Реализирани проекти за благоустрояване на населените места	брой	5	17
	Реализирани проекти в междуобщинско сътрудничество МИГ /Шумен/	брой	3	1
	Реализирани международни проекти	брой	1	1

Индикатори за резултат

Стратегическа цел	Индикатор	Мерна единица	Базова стойност	Целева стойност	Отчетна стойност 2023
Стратегическа цел 1	Обновени бизнес/индустриални зони	брой	0	1	0
Стратегическа цел 1	Равнище на безработица	%	9	7	7.89
Стратегическа цел 1	Дял на средната годишна работна заплата от тази в областта	%	83	90	81
Стратегическа цел 1	Нефинансови предприятия на 1000 д. от населението	брой	34	40	89
Стратегическа цел 1	Нетни приходи от продажби на предприятията	хил.лв.	120173	130000	160159
Стратегическа цел 1	Произведена продукция в нефинансовите предприятия	хил.лв.	105311	120000	135234
Стратегическа цел 1	Печалба в нефинансовия сектор	хил.лв.	13709	15000	16302
Стратегическа цел 1	Заста лица	брой	1869	2000	1341
Стратегическа цел 1	Нови електронни услуги в общинската администрация в помощ на предприемачеството	брой	0	3	10
Стратегическа цел 1	Земеделски производители	брой	197	210	140
Стратегическа цел 1	Реализирани нощувки в местата за подслон и настаняване	брой	3146	5000	9847
Стратегическа цел 1	Туристи, обслужени от Туристически информационен център на НИАР	брой	15467	20000	34000
Стратегическа цел 2	Естествен прираст на населението	брой	-157	-130	-171
Стратегическа цел 2	Механичен прираст на населението	брой	258	50	15
Стратегическа цел 2	Ученици, включени в дуално обучение	брой	0	10	23
Стратегическа цел 2	Население на 1 лекар	брой	602	500	535
Стратегическа цел 2	Население на 1 лекар по дентална медицина	брой	2008	1800	1695

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

Стратегическа цел 2	Реставрирани, консервирани и експонирани за туристи обекти на културно-историческото наследство	брой	0	2	1
Стратегическа цел 3	Реновирани и благоустроени публични пространства (паркове и градинки)	брой	0	5	1
Стратегическа цел 3	Новоизградени/реновирани детски площадки и спортни съоръжения	брой	0	5	5
Стратегическа цел 3	Жители с подобро водоснабдяване	брой	0	12000	10300
Стратегическа цел 3	Жители с подобро третиране на отпадъчните води	брой	0	8000	0
Стратегическа цел 3	Количество образувани битови отпадъци	тона	3466	3000	3353

Данните в Таблица 29 представят оценката за постигнатия напредък в изпълнението на ПИРО на община Велики Преслав като всеки от изброените индикатори допринася за постигане на определена стратегическа цел и приоритет на плана. Индикаторите се отчитат като са съпоставени целевите стойности от ПИРО с тези към края на 2023 г. Някои показатели, за които няма изменение, не могат да бъдат отчетени на годишна база или няма данни са със същите стойности като тези в плана.

Резултатите от оценката показват, че населението на общината намалява в резултат на отрицателен естествен прираст, ниска раждаемост, висока смъртност и продължаваща миграция. Негативните демографски тенденции водят до застаряване на населението и влошаване на възрастовата структура. Броят на учениците в местните училища и на децата в детските градини намалява, но образователната система се развива, модернизира и напълно отговаря на съвременните изисквания за дигитализация и работа в електронна среда. В същото време в общината се предоставят разнообразни и качествени социални услуги, които отговарят на потребностите на населението. Здравеопазването е достъпно и се правят инвестиции за обновяване на инфраструктурата. Културният и спортният календар са наситени със събития. Данните за тези индикатори показват умерен напредък на годишна база в постигането на *Стратегическа цел 3 на ПИРО: Развитие на човешкия потенциал, повишаване на доходите, насърчаване на образованието, социалното включване и духовно развитие.*

През 2023 г. безработицата в общината се увеличава, средната годишна работна заплата се увеличава, но в процентно отношение е по-ниска от средните възнаграждения в област Шумен и страната. Високата инфлация се отразяват негативно на местния бизнес. Въпреки това е регистриран известен подем в икономиката и финансовите резултати на местните фирми се подобряват спрямо предходните години. За съжаление към момента на изготвяне на настоящия годишен доклад, няма официална статистика за състоянието на икономиката през 2022 г. и все още не е отчетен в пълен обем ефектът от пандемията, войната в Украйна и енергийната криза върху местния бизнес и туризма. Обобщено през 2023г. отчитаме задоволителен напредък в постигане на *Стратегическа цел 1 на ПИРО: Ускорено икономическо развитие, чрез ефективно използване на ресурсите и местния потенциал в туризма, индустрията и селското стопанство, привличане на инвестиции, иновации и нови технологии за повишаване на конкурентоспособността.*

Анализът на индикаторите, съотносими към *Стратегическа цел 2: Интегрирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, чрез комплексно подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност, обновяване на инфраструктурата, енергийна ефективност и опазване на околната среда,* показва добър напредък през отчетната година. За това допринасят дейностите по подобряване на пътната и уличната мрежа, подмяна на водопроводи, ремонтна обществени сгради, облагородяване на обществени площи, паркове, детски, спортни площадки и други обекти на техническата инфраструктура.

ИЗВОДИ:

Годишният мониторинг на ПИРО на община Велики Преслав за 2023 г. на база индикатори показва: продължаващо обновяване на инфраструктурите, икономически подем, устойчиво развитие на туризма и селското стопанство, ръст на средната работна заплата, и други положителни въздействия. Образователната система е добре организирана и модернизирана, но броя на децата и учениците намалява. Демографските проблеми се задълбочават, населението продължава да намалява и застарява.

Отчитайки резултатите за третата година на действие на ПИРО на база индикатори можем да дадем добра обща оценка на изпълнението, въпреки войната в Украйна, инфлацията, извънредните разходи и трудностите, в условията на извънредна обстановка и задълбочаващи се политическа, икономическа и финансова кризи.

Индикаторите са съотносими пряко към Стратегическите цели в плана и показват, че най-добър напредък е постигнат по показателите, измерващи изпълнението на Стратегическа цел 2: Интегрирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, чрез комплексно подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност, обновяване на инфраструктурата, енергийна ефективност и опазване на околната среда. На второ място се нарежда Стратегическа цел 1: Ускорено икономическо развитие, чрез ефективно използване на ресурсите и местния потенциал в туризма, индустрията и селското стопанство, привличане на инвестиции, иновации и нови технологии за повишаване на конкурентоспособността. На трето място са резултатите за индикаторите, оценяващи напредъка по Стратегическа цел 3: Развитие на човешкия потенциал, повишаване на доходите, насърчаване на образованието, социалното включване и духовно развитие.

III. ИЗПЪЛНЕНИ ПРОЕКТИ, ДОПРИНАСЯЩИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

Таблица 30: Справка за изпълнени проекти и дейностите в община Велики Преслав през 2023 г.

№ по ред	Приоритет, Специфична цел, Мярка, Проект/Дейност	Обща стойност лева	Период на изпълнение	Източник на средства – програма, фонд, бюджет (собствен финансов принос в %)	Резултати
	ПРИОРИТЕТ 1: Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството	4 757 323			
	Мярка 1.1. Стимулиране на предприемачеството, инвестициите и иновациите	-			

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

	Мярка 1.2. Развитие на туризма като водеща индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, уникалните природни и културни забележителности	113 189			
	Подмярка 1.2.1. Оползотворяване и развитие на местните туристически ресурси, чрез подобряване на базовата инфраструктура и активно предлагане на интегрирани конкурентоспособни туристически продукти и услуги	113 189			
1	Проект „Новото сияние на Симеоновия златен век“ за изработване на холограми на цар Симеон и Константин Преславски	65 237	2023-2024	Министерство на културата, Археологически музей	Представяне по модерен начин на значими исторически личности - цар Симеон и Константин Преславски, чрез изграждане на 3D холограмни образи
2	„Съхрани историята. Реновиране и подобряване на условията за съхранение, опазване и управление на движимите културни ценности и тяхната научна обработка“	30 000 (бюджет)	2023-2024	Министерството на културата и Национален фонд „Култура“, Археологически музей	Подобряване на условията за съхранение, опазване и управление на движимите културни ценности и тяхната научна обработка
3	„Изработване нов интериорен дизайн на централна зала в Археологически музей „В. Преслав“	10 000 (бюджет)	2023-2024	Министерството на културата и Национален фонд „Култура“, Археологически музей	Подобряване на експозицията на Археологически музей „В. Преслав“
4	Подпомагане дейността на музея в следствие непредвидените и увеличени разходи за консумативи	7 952	2022-2023	Министерство на културата	Осигуряване пълноценното функциониране на основна институция в сферата на туризма в общината
	Подмярка 1.2.2. Стимулиране на предприемачеството в туризма, съпътстващи дейности и услуги и генериране на работни места	-			
	Подмярка 1.2.3. Развитие и разнообразяване на туристическото предлагане, интегрирано управление, маркетинг и реклама на дестинацията	-			

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

	Мярка 1.3. Развитие на модерно, устойчиво и диверсифицирано селско стопанство	4 644 134			
5	Подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“ (4 бр. проекти)	708 862	2023	Програма за развитие на селските райони 2014-2020	Подпомагане устойчивото развитие на земеделските стопанства
6	Подмярка 4.1.2. "Инвестиции в земеделски стопанства по Тематична подпрограма за развитие на малки стопанства" (2 бр. проекти)	49 980	2023	Програма за развитие на селските райони 2014-2020	Подпомагане устойчивото развитие на малките земеделски стопанства
7	Подмярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“ (5 бр. проекти)	3 220 320	2023	Програма за развитие на селските райони 2014-2020	Подпомагане реализирането на селскостопанска продукция
8	Подмярка 6.1 Стартова помощ за млади земеделски производители (1 проект)	48 895	2023	Програма за развитие на селските райони 2014-2020	Подпомагане устойчивото развитие на малките земеделски стопанства
9	Подмярка 6.3 „Стартова помощ за развитието на малки стопанства“ (21 бр. проекти)	616 077	2023	Програма за развитие на селските райони 2014-2020	Подпомагане устойчивото развитие на малките земеделски стопанства
	Мярка 1.4. Устойчиво управление на горските ресурси	-			
	ПРИОРИТЕТ 2: Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска	475 299			
	Мярка 2.1. Насърчаване на мерките за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове	43 344			
10	Обследване за енергийна ефективност, изготвяне на технически паспорт и архитектурно заснемане на Читалище „В. Друмев“ с. Драгоево - (идентиф.23340.501.10.2, УПИ I, кв.1)	7 872	2023-2023	Държавен бюджет	Подобряване на енергийната ефективност на общински сгради и намаляване на емисиите на парникови газове
11	Обследване за енергийна ефективност, изготвяне на технически паспорт и архитектурно заснемане на Арх. музей „В. Преслав“ - (идентиф.58222.210.1.2)	16 764	2023	Държавен бюджет	Подобряване на енергийната ефективност на общински сгради и намаляване на емисиите на парникови газове

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

12	Обследване за енергийна ефективност, изготвяне на технически паспорт и архитектурно заснемане на Административна сграда- (идентиф.58222.495.974, ул. „Б.Спиров“ 76, УПИ I, кв.65)	10 188	2023	Държавен бюджет	Подобряване на енергийната ефективност на общински сгради и намаляване на емисиите на парникови газове
13	Изготвяне на инвестиционен проект за основен ремонт и прилагане на мерки за енергийна ефективност на х. Патлейна	6 480 от 8 640	2021-2023	Държавен бюджет	Подобряване на енергийната ефективност на общински сгради и намаляване на емисиите на парникови газове
14	Изготвяне на инвестиционен проект за основен ремонт и прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградата на кметство с. Мостич	2 040 от 4 200	2021-2023	Държавен бюджет	Подобряване на енергийната ефективност на общински сгради и намаляване на емисиите на парникови газове
Мярка 2.2. Насърчаване на прехода към кръгова икономика		44 000			
15	Подмяна на 575 осветителни тела на уличното осветление на територията на общината с осветителни тела енергоспестяващи лед крушки. Осигурено управление на уличното осветление чрез фотоклетки в цялата община.	44 000	2023	Общински бюджет	Постигнато намаление на използваната електроенергия, емисиите на парникови газове и намаляване на разходите.
Мярка 2.3. Опазване на околната среда и борба с климатичните промени		-			
Мярка 2.4. Устойчиво управление на отпадъците		387 955			
16	Разположени три контейнера за събиране на ПЕТ бутилки, модел „Иглу“, жълт цвят с обем 1500л.	-	2023	„БулЕко Пак“ АД	Подобряване на материално-техническата база и намаляване количеството на смесен отпадък
17	Системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на общината е обезпечена с 64 съда за разделно събиране в жълт цвят и 60 съда за разделно събиране в зелен цвят	-	2023	„БулЕко Пак“ АД	Подобряване на материално-техническата база и намаляване количеството на смесен отпадък

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

18	На територията на гр. Велики Преслав са разположени четири контейнера за събиране на текстилни отпадъци. За периода от 2023г. в тях са събрани 16 800 кг непотребни дрехи, текстил, обувки и др.	-	2023	Предоставени на общината безплатно	Подобряване на материално-техническата база и намаляване количеството на смесен отпадък
19	Закупени 231 съда за смесен битов отпадък тип пластмасова кофа 120 л. С тях са подменени амортизирани съдовете тип „Бобър“	9 979	2023	Общински бюджет /План-сметката за 2023г/	Подобряване на материално-техническата база и намаляване количеството на смесен отпадък
20	Закупена нова многофункционална комунална метачна и измивна машина, включваща основна машина и допълнителни агрегати(съоръжения) за допълнителни дейности	377 976	2023	отчисленията по Наредба № 7 от 19.12.2013 г.	Подобрено качество на чистотата и оптимизиране на работата по почистване на града и поддържане на зелените площи.
	ПРИОРИТЕТ 3: Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем	845 934			
	Мярка 3.1. Демографски подем, насърчаване на раждаемостта, привличане на млади хора за работа и живот в общината				
	Мярка 3.2. Подобряване на образованието и модернизация на образователната инфраструктура	809 750			
21	Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на Детска градина „Снежанка“ гр. Велики Преслав	568 321	2021-2023	Програма за развитие на селските райони 2014-2020	Цялостен ремонт и обновяване на обект на образователната инфраструктура в община Велики Преслав
22	Рехабилитация на детски площадки към детски заведения на територията на Община Велики Преслав, област Шумен”-подобект „ДГ „Снежанка“-гр. Велики Преслав, УПИ-IV, кв.56, идентификатор 58222.495.936, гр. В.Преслав	241 429	2022-2023	проект „Красива България“	Благоустрояване на прилежащи територии към обекти на образователната инфраструктура.
	Мярка 3.3. Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности	36 184			

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

23	Изграждане на площадка за спорт и отдих	7 298	2023	ПУДООС (Конкурс „Обичам природата и аз участвам“ на ПГ по селско стопанство, гр. Велики Преслав)	Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности
24	Изграждане на фитнес площадка на ул. Камчия с. Миланово	14 966	2023	ПУДООС (Конкурс „Обичам природата и аз участвам“)	Благоустрояване на площи за обществено ползване
25	Изграждане и благоустрояване на спортни площадки в УПИ I, кв. 1 с. Драгоево - проектиране	13 920	2022-2023	Държавен бюджет	Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности
	Мярка 3.4. Създаване на разнообразни и гъвкави възможности за професионална реализация, подобряване на заетостта и квалификацията на работната сила	-			
	ПРИОРИТЕТ 4: Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни	652 437			
	Мярка 4.1. Подобряване на достъпа до електронни административни услуги	-			
	Мярка 4.2. Развитие на административния капацитет и управление на общинската собственост в услуга на гражданите и бизнеса	-			
	Мярка 4.3. Подобряване на достъпа до здравното обслужване на населението и развитие на инфраструктурата на здравеопазването	-			
	Мярка 4.4. Развитие на социалните услуги и подобряване на социалната инфраструктура	652 437			
26	Грижа в дома в община Велики Преслав	581 101 (бюджет)	2022-2024	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2021-2027	Предоставяне на интегрирани здравно-социални услуги в домашна среда на 135 лица с увреждания и възрастни в невъзможност за самообслужване

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

27	Укрепване на общинския капацитет в Община Велики Преслав	71 336 (бюджет)	2023-2024	Оперативна програма Развитие на човешките ресурси 2021-2027	Повишаване и укрепване на общинския капацитет в сферата на социалните услуги – обхванати 15 лица от целевите групи
	Мярка 4.5. Развитие на културата и обновяване на културната инфраструктура	-			
	ПРИОРИТЕТ 5: Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии	2 675 445			
	Мярка 5.1. Подобряване на транспортната достъпност и свързаност	1 916 994			
28	Проектиране IV-то класна пътна мрежа - Х.Крум - Кочово „Рехабилитация на общински път TGV 1167 Надарево-Кочово-Осмар-Троица-Хан Крум-I-7“	32 280	2022-2023	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на уличната мрежа в мрежа в гр. Велики Преслав и малките населени места на община Велики Преслав
29	„Реконструкция и рехабилитация на общински път TGV1167 и съоръжения и принадлежности към него, от км 0+000 до км 2+635“ (СМР, СН и АН)	1 134 436	2022-2023	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на уличната мрежа в мрежа в гр. Велики Преслав и малките населени места на община Велики Преслав
30	„Реконструкция и рехабилитация на общински път: SHU 1006 гр.В.Преслав-Промислена зона-кв.Кирково, гр. В.Преслав“	118 802 от 872 034	2018-2023	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на уличната мрежа в мрежа в гр. Велики Преслав и малките населени места на община Велики Преслав
31	„Реконструкция и рехабилитация на „Площад в кв. Боровец“, в т.ч. уличната и тротоарни настилки, водопровод и водопроводни отклонения“ - СМР, СН,	44 989 от 123 367	2021-2023	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на уличната мрежа в мрежа в гр. Велики Преслав и малките населени места на община Велики Преслав

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

32	Основен ремонт на ул. „Цар Асен“, гр. Велики Преслав от ОК - 307 до ОК- 463 - „Реконструкция и рехабилитация на уличните и тротоарни настилки - II-ри етап - част Пътна “-СМР, АН и СН)	266 362 от 437 765	2019-2023	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на уличната мрежа в мрежа в гр. Велики Преслав и малките населени места на община Велики Преслав
33	Основен ремонт на ул.“Ген. Гурко“ гр. Велики Преслав – „Реконструкция и рехабилитация на уличните и тротоарни настилки от ОК -6 до ОК -165“ (СМР, СН, АН)"	188 603 от 300 043	2022-2023	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на уличната мрежа в мрежа в гр. Велики Преслав и малките населени места на община Велики Преслав
34	Основен ремонт на ул. „Н. Петрини“ гр. Велики Преслав от ОК 337 до ОК 391 – „Реконструкция и рехабилитация на уличните и тротоарни настилки (I етап-Водопровод и водопроводни отклонения; II етап-част Пътна“; СМР, СН, АН)	124 039	2022-2023	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на уличната мрежа в мрежа в гр. Велики Преслав и малките населени места на община Велики Преслав
35	„Изграждане на изкуствени неравности при км 1+340 и км 1+550 с. Миланово по път SHU 2001“ (СМР)	7 483 от 14 966	2023	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на уличната мрежа в мрежа в гр. Велики Преслав и малките населени места на община В. Преслав
	Мярка 5.2. Обновяване и изграждане на водопроводни и канализационни мрежи	758 451			
36	Изготвяне на инвестиционен проект „Довеждащ водопровод от РШ – В. Преслав до МФОС и допълнително водоснабдяване на група села от водоснабдителна система язовир „Тича“ в община В.Преслав, обл. Шумен (с. Драгоево, с. Златар, с. Суха река, с. Миланово и с. Мокреш)“	25 000	2021-2023	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на уличната мрежа в мрежа в гр. Велики Преслав и малките населени места на община Велики Преслав
37	„Предпроектно проучване и изготвяне на задание за проектиране на алтернативно водоснабдяване на гр. Велики Преслав и с. Златар, вкл. локално водоснабдяване от шахтов кладенец на комплекс „Стадиона“, гр. Велики Преслав“, гр. В.Преслав	25 000	2021-2023	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа в гр. Велики Преслав и малките населени места на община Велики Преслав

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

38	Проектиране на водопровод и водопроводни отклонения, разположени в обхвата на общински път TGV1167 /III-5102, Острец-Дългач/ Надарево-Граница общ. (Търговище-Велики Преслав)-Кочово-Хан Крум /I-7/	8 376	2022-2023	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на уличната мрежа в мрежа в гр. Велики Преслав и малките населени места на община Велики Преслав
39	Проектиране на улици в с.Троица, Община Велики Преслав - водопровод и водопроводни отклонения	3 333 от 13 332	2022-2023	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на уличната мрежа в мрежа в гр. Велики Преслав и малките населени места на община В. Преслав
40	Реконструкция и рехабилитация на водопровод и водопроводни отклонения по ул. "Цар Калоян" с. Троица западен участък, СН, АН -I етап	151 850	2022-2023	ПУДООС	Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа в малките населени места на община Велики Преслав
41	Основен ремонт на ул. "Захари Стоянов" с. Троица -Реконструкция и рехабилитация на водопровод и водопроводни отклонения по ул. "Захари Стоянов" с. Троица от ОК 108 до ОК 7, СН, АН -I етап	150 478	2022-2023	ПУДООС	Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа в малките населени места на община Велики Преслав
42	Основен ремонт на ул. "Рила" с. Златар - "Реконструкция и рехабилитация на водопровод и водопроводни отклонения по ул. "Рила" с. Златар от ОК 79 до ОК 16/11", СН, АН - I етап	114 123	2022-2023	ПУДООС	Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа в малките населени места на община Велики Преслав
43	Основен ремонт на ул. „Ален Мак“, с. Мокреш от ОК-1 до ОК-39 „а“ (I етап- част „Водопровод“) - (СМР, АН и СН)	1 188 от 122 204	2021-2023	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа в малките населени места на община Велики Преслав
44	Основен ремонт на ул. „Васил Коларов“, с. Суха река от ОК-16 до ОК-36 (част „Водопровод“)- (СМР, АН и СН), с. Суха река	312 от 32 067	2021-2023	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа в малките населени места на община Велики Преслав
45	Основен ремонт на ул. „Камчия“ с. Х.Крум от ОК 22/27 до ОК 37 - (I етап- водопровод и водопроводни отклонения,СН,АН)	2 280 от 948 243	2022-2024	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа в малките населени места на община Велики Преслав

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

46	Основен ремонт на ул. „Козлодуй“ с. Мостич от ОН 39 до ОК 53 - (I етап-водопровод и водопроводни отклонения,СН,АН)	1 080 от 449 556	2022-2024	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа в малките населени места на община Велики Преслав
47	Основен ремонт на ул. „Плиска“ с. Имренчево от ОК 7 до ОК 81 - (I етап-водопровод и водопроводни отклонения,СН,АН)	237 473 от 867 142	2022-2024	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа в малките населени места на община Велики Преслав
48	Основен ремонт на ул. „Н.Вапцаров“ с.Троица (I етап-водопровод и водопроводни отклонения, СН, АН)	37 958	2022-2023	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа в малките населени места на община Велики Преслав
	Мярка 5.3. Развитие на енергийната инфраструктура и ВЕИ				
	Мярка 5.4. Цифрова свързаност и телекомуникации				
	Мярка 5.5. Интегрирано териториално развитие и подобряване на жизнената среда				
	Обща стойност на проектите:	9 406 438			

Обобщената справка показва, че за отчетната 2023 г. на територията на община Велики Преслав са изпълнени 76 проекти и дейности на обща стойност 9 406 438 лева.

За постигане на заложените цели и мерки в ПИРО през годината най-съществен принос има Община Велики Преслав, която е привлякла най-много средства от европейските фондове. Местният бизнес също работи активно и съдейства за изпълнение на плана. Общината няма съвместни проекти с бизнеса и публично-частни партньорства. Не са реализирани проекти с други български общини в условия на междуобщинско сътрудничество. За изпълнението на Плана за интегрирано развитие през годината са допринесли и проектите на местните училища, детски градини, социални и културни институции и други.

Изпълнение на Приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството

През 2023 г. по Приоритет 1 има 37 изпълнени проекта и дейности за 4 757 323 лева.

По Мярка 1.2: Развитие на туризма като водеща индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, уникалните природни и културни забележителности са изпълнени 4 проекта за 113 189 лева.

По Мярка 1.3: Развитие на модерно, устойчиво и диверсифицирано селско стопанство са реализирани 33 проекта за 4 644 134 лева.

Изпълнение на Приоритет 2: Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска

През 2023 г. по Приоритет 2 има 11 проекта за обща стойност 475 299 лева.

По Мярка 2.1. **Насърчаване на мерките за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове** има 5 проекта на стойност 43 344 лв.

По Мярка 2.2. **Насърчаване на прехода към кръгова икономика** има 1 проект за 44 000 лв.

По Мярка 2.4. **Устойчиво управление на отпадъците** има 5 проекта за 387 955 лв.

Изпълнение на Приоритет 3: Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем

През 2023 г. по Приоритет 3 са изпълнени 5 проекта на стойност 845 934 лева.

По Мярка 3.2: **Подобряване на образованието и модернизация на образователната инфраструктура**, са изпълнени 2 проекта на стойност 809 750 лева.

По Мярка 3.3: **Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности**, отчитаме 3 проекта за 36 184 лева

Изпълнение на Приоритет 4: Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни

През 2023 г. по Приоритет 4 са изпълнени 2 проекта на обща стойност 652 437 лева.

По Мярка 4.4: **Развитие на социалните услуги и подобряване на социалната инфраструктура**, са реализирани 2 проекта на обща стойност 652 437 лева.

Изпълнение на Приоритет 5: Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии

През 2023 г. по Приоритет 5 са изпълнени 21 проекта за 2 675 445 лева.

По Мярка 5.1: **Подобряване на транспортната достъпност и свързаност**, са реализиран 8 проекта за 1 916 994 лева.

По Мярка 5.2: **Обновяване и изграждане на водопроводни и канализационни мрежи**, са реализирани 13 проекта на обща стойност 758 451 лева.

IV. ДЕЙСТВИЯ, ПРЕДПРИЕТИ ОТ КОМПЕТЕНТНИТЕ ОРГАНИ С ЦЕЛ ОСИГУРЯВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТ И ЕФИКАСНОСТ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ

1. Мерки за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни

Предмет на наблюдение на ПИРО е изпълнението на целите и приоритетите, заложи в плана, както и действията на местната власт и администрация, организациите, бизнес структурите, физическите и юридическите лица, свързани с изпълнението на документа.

Мерките за наблюдение и механизмите за събиране, обработване и анализ на данни са заложи в самия План за интегрирано развитие на община Велики Преслав за периода 2021-2027 г. и се спазват и изпълняват ежегодно във връзка с отчитане на напредъка по цели и приоритети.

Орган на наблюдение на ПИРО е Общинския съвет.

Функциите по наблюдението на ПИРО включват:

- Наблюдение на изпълнението на ПИРО въз основа на определените макроикономически индикатори, индикаторите, отчитащи приноса към целите на европейската политика за сближаване през периода 2021-2027 г., глобалните екологични индикатори, целите на Националната програма за развитие „България 2030“ и другите специфични количествени индикатори по отношение на реализацията на целите, приоритетите и мерките за регионално развитие;

- Координация на дейностите по наблюдението на ПИРО със заинтересуваните органи, организации, физически и юридически лица;
- Обсъждане и одобряване на редовните годишни доклади и на заключителния доклад за изпълнението на ПИРО;
- Разглеждане на предложения и вземане на решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение в случай на установяване на проблеми и пропуски - издаване на конкретни указания за преодоляването им;
- Определяне и изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност относно постигнатите резултати от наблюдението с цел да се гарантира прозрачност при изпълнението на ПИРО.

Системата за наблюдение на ПИРО включва следните основни компоненти:

- Системата от индикатори за наблюдение – отчетени по-горе,отразяващи специфичния характер на плана, реализацията на неговите цели, социално-икономическото състояние, развитието на инфраструктурата и проблемите на околната среда в контекста на устойчивото регионално развитие;
- Източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информацията - наблюдението на изпълнението на ПИРО се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, АПИ, АЗ, АУЕР, ИАОС, РИОСВ, РЗИ, АСП И ДР., както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. При извършването на специфични тематични наблюдения и оценки ще се включат и резултати от анкетни проучвания за мнението и настроеността на населението, живеещо в общините на района.
- Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението на ПИРО се осигурява от бюджета на Община Велики Преслав.
- Местните власти участват в реализацията на мерките и постигане на целите на плановете за интегрирано развитие и програмите за тяхната реализация.
- Местните власти осигуряват собствени финансови ресурси и мобилизират такива на социалните партньори на местно ниво за реализация на проекти и дейности в техните планови документи.
- Неправителствените организации, социално-икономическите партньори и частния сектор активно участват в процеса на разработване на ПИРО и наблюдение изпълнението на плана; подкрепят и участват в разработването на проекти за изпълнението на плана. Тази група от участници ще бъде пряко включена и в реализацията на проекти и дейности, основно насочени към подобряване на средата за живот и развитие.

Системата на докладване, форми и начини за осигуряване на информация.

За изпълнението на ПИРО се извършват междинна и последваща оценка. Оценката предоставя информация за ефективността от провежданата политика. Тя осигурява на управлението механизми на контрол чрез информация за разходите и за резултатите, подпомага и съответните управленски власти да преценят въздействието от изпълнението на регионалния план, да го подобрят като го преосмислят от гледна точка на заложените цели и приоритети и възможностите за тяхното реализиране. Чрез оценката се изяснява и ефектът от планираните дейности, тя може да подобри също така и прозрачността в процеса на прилагане на плана и да насърчи повишаването на отговорността на властите пред широката общественост.

Резултатите от наблюдението на ПИРО се обобщават в изготвени редовни Годишни доклади, които съдържат информация за: общите условия за изпълнение на ПИРО и в частност промените в социално-икономическите условия и политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво; постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ПИРО въз основа на индикаторите за наблюдение; действията, предприети от местната власт с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на общинския план за развитие; заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ПИРО осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценка.

По решение на органа за наблюдение – Общинския съвет, или по искане на Кмета могат да се изготвят и доклади за отделен случай или за отделен период, както и по определена тема или специфичен проблем.

Междинната оценка се извършва не по-късно от 4 години от началото на периода на действие на документа за стратегическо планиране и включва: оценка на първоначалните резултати от изпълнението; оценка на степента на постигане на съответните цели; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки за актуализация на съответния документ. На база на междинната оценка е възможно да се инициира актуализация на ПИРО, за да се направят необходимите корекции в документа и да се предприемат мерки, за да се осигури реализиране на заложените цели и приоритети, като се отговори на нуждите на района.

Междинна оценка за наблюдение изпълнението на ПИРО на община Велики Преслав за периода 2021-2027 г. се възложи и извърши през 2024 година. На база на междинната оценка е възможно да се инициира актуализация на ПИРО, за да се направят необходимите корекции в документа и да се предприемат мерки, за да се осигури реализиране на заложените цели и приоритети, като се отговори на нуждите на района.

Последващата оценка се извършва не по-късно от една година след изтичане на периода на действие на регионалния план за развитие и дава представа за степента на цялостното изпълнение на плана. Целта на този вид оценка е да се види доколко, дори след предприетите мерки в резултат на междинната оценка, заложените цели и приоритети са изпълнени и е достигнато очакваното развитие. На база на тази оценка могат да се направят основни изводи и констатации за всеки от етапите на регионалното развитие в съответния район.

Последващата оценка включва: оценка на степента на постигане на целите и устойчивостта на резултатите; оценка на общото въздействие; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално развитие. Резултатите от последващата оценка се вземат предвид при разработването/актуализацията на плана за следващия период на планиране.

Междинната и последващата оценка на общинския план за развитие се внасят за обсъждане и одобрение в Общинския съвет по предложение на Кмета на общината.

През периода на действие на плана за интегрирано развитие могат да се извършват допълнително тематични оценки и оценки за специфични случаи по преценка на органите за управление на регионалното развитие.

2. Преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на плана за интегрирано развитие през съответната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми

Водещите проблеми при прилагане на ПИРО на община Велики Преслав през третата година на неговото действие – 2023 г. са предимно от глобално, европейско и национално ниво и са извън компетенциите и възможностите за въздействие на местната власт. Такива са споменатите вече в настоящия доклад проблеми като: продължаващата война в Украйна, енергийната криза, високата инфлация, поскъпването на храните и стоките от първа необходимост. Всичко това поставя на сериозни изпитания общинските бюджети, особено на малки общини като Велики Преслав. Допълнителни проблеми са създадени от задълбочаващата се политическа криза у нас и поредните извънредни парламентарни избори. Забавянето на средствата по Националния план за възстановяване и устойчивост, който следваше да компенсира в известна степен последиците от пандемията и икономическата криза допълнително затрудни общините. Забавиха се и процедурите за финансиране на проекти и дейности по оперативните програми за периода 2021-2027 г.

Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони 2021-2027 г. беше одобрен в края на 2022 година, но все още предстои да стартират мерките по него, които ще допринесат за инвестиции в селските райони през следващите години.

При изготвяне на настоящия доклад беше отчетен и проблема с липсата на актуална статистическа информация за 2022 г., необходима за социално-икономическия анализ. Проблем, също така, е че в по-голямата си част, предоставяната информация от НСИ е на ниво област, а не община. В този смисъл, докладът не може да даде конкретни показатели за изтеклата година по някой от индикаторите, свързани с БВП, доходи и разходи на домакинствата и някой данни за развитието на местната икономика.

В голяма част от случаите, особено при реализацията на „мерките“ мерки, е изключително трудно да бъде измерено тяхното финансово изражение.

Друг проблем е, че в процеса на отчитане, трудно се събира информация за проекти/дейности и инвестиции на бизнеса и външни за Общинска администрация – Велики Преслав институции. Някой от тях не предоставят данни за проектите и размера на вложените средства или се позовават на конфиденциалност в случаите на частни инициативи и инвестиции. Това изкривява информацията в отчета за напредъка, свързан с икономическото развитие на общината, иновациите и конкурентоспособността.

3. Мерки за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на плана за интегрирано развитие

За осигуряване на информация, публичност, отчетност и прозрачност относно изпълнението на ПИРО, постигнатите резултати и използваните финансови ресурси по програмата за неговата реализация, в плана е заложен специален Комуникационният механизъм.

Принципът на партньорство и сътрудничество с представителите на различните групи заинтересовани страни следва да се прилага в рамките на целия процес на изпълнение на плана до неговото финално отчитане с последваща оценка.

Обществеността следва да бъде информирана за начина на изпълнение на мерките от програмата за реализация, за резултатите от тях и за начина, по който са били изразходвани финансовите ресурси, с които е било обезпечено изпълнението на програмата за реализация на ПИРО. Гражданите имат възможност да участват в изпълнението на плана като партньори на администрацията или чрез реализацията на техни частни бизнес и социални проекти

Комуникационният механизъм предвижда мерки за публичност, комуникация, информация и включване на заинтересованите страни и партньорите в процесите на изпълнение, отчитане и актуализация на ПИРО.

Предвиждат се следните мерки:

1. Ежегодна комуникация по електронна поща с представителите на заинтересованите страни и партньорите за получаване на обратна връзка и информация за техните проекти, дейности и инвестиции през годината, допринасящи за изпълнението на ПИРО;

2. Ежегодно публикуване на Годишните отчетни доклади за наблюдение изпълнението на ПИРО;

3. Публикуване на сайта на Общината и обсъждане с партньорите и заинтересованите страни на доклада за междинна оценка на ПИРО;

4. Събиране на данни и информация от привлечените партньори и заинтересовани страни за идентифициране на нови проблеми и генериране на идеи за актуализация на ПИРО, при необходимост.

Комуникационният механизъм предвижда постоянна комуникация с медиите за популяризиране на всички изпълнявани проекти и дейности от програмата за реализация на ПИРО.

Осигуряването на необходимата и своевременна информация и публичност на процеса на разработване, актуализиране, съгласуване и изпълнение на плана за интегрирано развитие се осъществява от Кмета на Община Велики Преслав и Общинския съвет в съответствие с техните

компетенции. В процеса на наблюдение на изпълнението на плана се осигурява участието на граждани, физически и юридически лица, като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

Местните органи на управление в община Велики Преслав се стремят да осигурят условия за:

- Периодични срещи между заинтересованите страни;
- Участие в съвместни проекти;
- Привличане на представители на заинтересованите страни в наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие;
- Организиране на форуми и други събития в рамките на проекти за идентифициране на основните форми за взаимодействие, разпределяне на отговорностите и мобилизиране на местните ресурси;
- Включване на местната общност и поддържането на контакти с местните граждански групи и институции, с цел осигуряване на прозрачност в местната политика;
- Своевременно информиране на обществеността чрез сайта на общината в Интернет за предприетите действия от страна на администрацията по реализацията на Общинския план за развитие;

За подпомагане процеса на партньорското участие и за осигуряване на добър информационен поток Община Велики Преслав използвани следните инструменти:

- Публикации на електронната страница на Общината;
- Плакати, брошури, пресконференции и други за популяризиране на изпълняваните проекти и дейности;
- Информационни срещи и др.

Годишните доклади за наблюдение на изпълнението и ПИРО2021-2027 г. са публично достъпни на интернет страницата на Община Велики Преслав - https://velikipreslav.bg/wp/?page_id=190.

4. Мерки за постигане на необходимото съответствие на план за интегрирано развитие със секторните политики, планове и програми на територията на общината

Планът за интегрирано развитие е основен управленски инструмент, който подчинява всички останали документи за секторно развитие, но притежава една особеност – разположен е в по-голяма времева амплитуда /7 години/, по отношение на цялостния планов процес. Тази специфика произтича от факта, че ПИРО 2021-2027 г. осигурява приемственост и преходност на политиките между предходните планови периоди: (2007-2013 г.) и (2014-2020 г.), като в същото време наследява и обединява изпълнението на редица общински секторни стратегии, програми и планове, каквито са:

- Общ устройствен план на община Велики Преслав;
- Общинска програма за опазване на околната среда;
- Общинска програма за управление на отпадъците;
- Стратегия за управление на общинската собственост;
- Ежегодна Програма за управление и разпореждане с имоти, общинска собственост;
- Програма за енергийна ефективност;
- Дългосрочна програми за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива;
- Програми за развитие на туризма и други.

Всички стратегически документи са в режим на периодично краткосрочно планиране и отчитане, предимно ежегодно, което прави връзката с Плана за интегрирано развитие достатъчно съдържателна, от гледна точка на интензивността на процеса и възможността за едновременно внасяне на съгласувани и своевременни корекции за отстраняване на възникнали несъответствия по отделни части и раздели.

По отношение предприетите мерки за ограничаване изменението на климата и за адаптацията към вече настъпилите промени следва да се отбележи, че Велики Преслав не прави изключение от другите общини в страната и е уязвима на климатичните промени.

Основна причина за това е остарялата и често неадекватна инфраструктура както в град Велики Преслав така и в селата от общината. Причина, също така, е слабото равнище на осведоменост сред широката общественост относно климатичните проблеми, причините за тях, елиминирани на тяхното влияние, както и превенцията. Дейностите за ограничаване и адаптация към изменението на климата се изразяват в ограничаване на емисиите на парникови газове, изграждане на екологосъобразен модел на енергийно развитие. Всички реализирани и реализиращи се инфраструктурни проекти в общината обхващат задължително внедряването на енергоефективни мерки. Стъпка в тази посока е изпълнението и ежегодното отчитане на Програмата за енергийна ефективност и използване на енергия от възобновяеми източници. На ограничаване изменението на климата са посветени и голяма част от мерките и дейностите, в изпълнение на Общинските програми за опазване на околната среда и Управление на отпадъците, които допринасят и за изпълнение на целите на ПИРО.

5. Мерки за прилагане принципа на партньорство

Съгласно Закона за регионалното развитие, един от основните принципи, на които се основава провеждането на държавната политика за регионално развитие, е принципът за партньорство, публичност и прозрачност на всички нива, при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката. В съответствие със закона, и за повишаване на устойчивостта на взетите решения и планираните цели и задачи, както и за ефективността на тяхната реализация, важен механизъм е прилагането на принципа на партньорство. А чрез осигурената информация и публичност на всички нива се гарантира неговия успех и широка обществена подкрепа.

Планът за интегрирано развитие е основен документ за провеждане на политиката за регионално развитие на местно ниво. С него се обективизират действията на местната изпълнителна власт и се създават условия за планомерно и целенасочено изпълнение на решенията на общинския съвет, дейността на кмета и общинската администрация.

Формите за предоставяне на информация и публичност относно приемането и изпълнението на плана, както и за работа с партньорите в областта на интегрираното устойчиво местно развитие също така биха могли да се използват ефективно.

Организацията и методът за изпълнение обхващат системите за управление и контрол, наблюдение и оценка, осигуряване на информация и публичност и прилагането на принципа за партньорство на всички етапи на изпълнение.

В цялостния процес на разработване, изпълнение, актуализация, наблюдение и оценка на ПИРО при спазване на принципа за партньорство участват общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината.

В процеса на реализация на плана се спазват принципите на отговорно и добро управление, ефективен финансов контрол, разделение на правомощията при осъществяване на управленските функции, предотвратяване и корекция на нередностите при изпълнението на конкретните дейности.

В процеса на изпълнение на ПИРО е важно създаването на нови и поддържането на изградените вече ефективни партньорства. Това дава възможност в процеса на изпълнение да се реализира по-голяма икономическа целесъобразност и да се укрепи потенциала за разкриване на нови пътища към привличането на инвестиции и допълнителни финансови средства. Реализирането на стратегическите цели и приоритети следва да стане в условията на тясно взаимодействие и партньорство между местните власти, бизнеса и НПО. Необходимо е да се използват всички възможности за съвместни проекти и дейности, включително в условията на междуобщинско и международно сътрудничество.

Предвижда се прилагането на успешни модели на партньорство за интегрирани териториални инвестиции между общините и бизнеса за техни съвместни инициативи. Важно условие е съчетаването на икономическите цели в развитието с опазването на околната среда и разумното използване на културното материално и нематериално наследство в общината.

Неправителствени организации, учебни заведения, читалища, специализирани местни и регионални структури и много други публични субекти попадат също в списъка на активните партньори по време на изпълнение на ПИРО. Участието на партньорите на всички нива на подготовка, съгласуване, обсъждане и контрол на изпълнението гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на плана.

6. Резултати от извършените оценки към края на 2023 година

Таблица 31: Оценка на изпълнението на ПИРО на община Велики Преслав през 2023 г. по приоритети и брой проекти

Приоритет	Прогнозен брой проекти	Прогнозна стойност хил. лева	Отчетен брой изпълнени проекти 2023 г.	Отчетна стойност на изпълнените проекти за 2023 г. хил. лева	Техническо изпълнение в % за 2023 г.	Финансово изпълнение в % за 2023 г.
ПРИОРИТЕТ 1	41	35 955	37	4 757	90,24	13,23
ПРИОРИТЕТ 2	17	12 152	11	475	64,71	3,91
ПРИОРИТЕТ 3	21	10 299	5	846	23,81	8,21
ПРИОРИТЕТ 4	22	12 205	2	652	9,09	5,34
ПРИОРИТЕТ 5	24	31 363	21	2 675	87,50	8,53
ВСИЧКО	125	101 974	76	9 406	60,80	9,22

Резултатите от извършените оценки след направения подробен анализ на реализираните проекти и дейности и напредъка в изпълнението на ПИРО 2021-2027 г. на Община Велики Преслав за календарната 2023 г. по приоритети са обобщени в Таблица 31.

Данните илюстрират приноса на изпълнените проекти и дейности през годината за постигане на съответните приоритети на Плана за интегрирано развитие.

Финансовото изпълнение спрямо заложеното в индикативната финансова таблица на ПИРО е най-добро при Приоритет 1 – 13,23%, следван от Приоритет 5 с 8,53% и Приоритет 3 с 8,21%.

Техническото изпълнение на база брой проекти през годината е най-успешно при Приоритет 1 – 90,24%, следвано от Приоритет 5 – 87,50% и Приоритет 2 – 64,71%.

ИЗВОД:

Общото финансово изпълнение на ПИРО на община Велики Преслав за 2023 г. е 9,22%, а техническото 60,80% спрямо заложеното в Програмата за реализация на плана. В края на годината в процес на изпълнение са още проекти и дейности, резултатите от които ще бъдат отчетени в годишния доклад за следващата отчетна 2024 година.

На тази база можем да дадем много добра оценка на общото изпълнение на проекти и дейности от плана за развитие през третата година на неговото прилагане. Стартирането на финансиращите европейски програми за периода 2021-2027 г. и ПВУ, както и изпълнението на проектите от Концепциите за интегрирани териториални инвестиции ще дадат възможност за привличане на повече ресурси в община Велики Преслав и по-съществен напредък в изпълнението на ПИРО през следващите години.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ НАБЛЮДЕНИЕТО

Отчетната 2023 е третата година на действие и прилагане на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав за периода 2021-2027 г., през която са приключени 76 проекта и дейности на обща стойност 9 406 438 лева. През предходната 2022 г. в общината са реализирани 68 проекта и дейности на обща стойност 5 669 411 лева.

Въпреки трудностите и предизвикателствата, породени от влошаващите се социално-икономически условия и фактори на външната среда, политическата, финансова и икономическа нестабилност, е реализиран съществен напредък в изпълнението на плана.

Финансирането на повечето проекти и дейности през отчетната 2023 година е от държавния бюджет, европейските фондове, чрез ПРСР и общинския бюджет.

Отчетната 2023 година се характеризира с инфлация, поскъпване на горивата и енергоносителите, на храните и стоките от първа необходимост. Годината преминава в условия на политическа и финансова неустойчивост, предизвикани от продължаващата война в Украйна и последващият ръст на цените, инфлация, енергийна и икономическа криза. Политическата ситуация у нас и поредните парламентарни избори забавиха допълнително финансирането на много приоритетни проекти за общините, както и приемането на Националния план за възстановяване и устойчивост. Всичко това влошава социално-икономическите условия за развитие на община Велики Преслав и проблемите на местно ниво се задълбочават.

Демографските показатели на община Велики Преслав продължават да се влошават. Населението намалява от миграция, ниска раждаемост и висока смъртност. Селищната система е устойчива. Обезлюдяващо се (под 100 жители) е само село Суха река.

По данни на НСИ през 2022 г. в община Велики Преслав живеят 10 169 души, 49% от които мъже и 51% жени. Градското население е 57%, а в селата живеят 43% от жителите на общината. Демографската криза обхваща както града, така и селата. Естественят прираст на населението остава отрицателен (минус 171 души). Механичният прираст през 2022 г. е положителен с +15 човека. Общо в резултат на естествен и механичен прираст населението в общината през 2022 г. е намаляло с 165 души.

Образователната система в община Велики Преслав е добре организирана и материално обезпечена, но броят на децата и учениците продължава да намалява.

Населението е сравнително добре обезпечено със здравни и лечебни заведения, медицинско оборудване и персонал, но средната възраст на кадрите е около и над пенсионната и трябва да се вземат мерки за привличане на млади специалисти.

В общината се предлагат разнообразни и качествени социални дейности и услуги, които отговарят на потребностите на населението.

Равнището на безработица в община Велики Преслав през 2023 г. се повишава и е 7,89%. Безработицата е по-ниска от средните нива за област Шумен (10,7%), но по-висока от средната за страната (5,6%).

Икономическото развитие на община Велики Преслав през 2022 г. се характеризира с различна динамика в отделните сектори, но като цяло отчитаме подем. Бизнесът постепенно преодолява кризата и трудностите, предизвикани от неблагоприятните макроикономически условия, включително продължителната пандемия от коронавирус, войната в Украйна, инфлацията, ръстът в цените на горивата, поскъпването на хранителните стоки от първа необходимост и други. Статистиката отчита повишаване и подобряване на финансовите резултати на местните предприятия.

Въпреки предизвикателствата през 2023 година и негативното влияние на войните, кризите и неблагоприятните социално-икономически и политически условия, Община Велики Преслав се справя успешно и успява да реализира част от планираните в ПИРО проекти и дейности.

В настоящия годишен отчетен доклад са обхванати проектите на Община Велики Преслав, земеделски производители, училища и детски градини за които има официална информация. За съжаление липсват данни за проектите и инвестициите на местния бизнес, финансирани със собствени средства и банкови заеми, така че вероятно постигнатият напредък в изпълнението на общинския план за развитие е още по-голям.

Най-успешен през отчетната 2023 година по техническо и финансово изпълнение е Приоритет 1 „Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството“ с 90,24% техническо и 13,23% финансово изпълнение. На второ място е Приоритет 5 „Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии“ – 87,50% техническо и 8,53% финансово изпълнение. Трети по финансово изпълнение е Приоритет 3 „Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем“ с 8,21%. Трети с 64,71% техническо изпълнение е Приоритет 2 „Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска“. Приоритет 4 „Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни“ е четвърти по финансово изпълнение с 5,34%. Четвърти по техническо изпълнение е Приоритет 3. Най-слабо изпълнение през 2023 г. по техническо изпълнение отчитаме по Приоритет 4, а по финансово – по Приоритет 2.

В Индикативната финансова таблица към ПИРО на община Велики Преслав 2021-2027 г. за петте основни приоритета са заложили 125 проекта и дейности на обща стойност 101 947 хиляди лева. За календарната 2023 г. са изпълнени 76 проекта и дейности на обща стойност 9 406 438 лева. Изводът е, че приключените през 2023 г. проекти и дейности са допринесли за 60,80% техническо и 9,22% финансово изпълнение на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав, което е добър напредък за третата година от прилагане на стратегическия документ.

Годишният мониторинг на ПИРО на община Велики Преслав за 2023 г. на база индикатори показва: продължаващо обновяване на инфраструктурите, икономически подем, устойчиво развитие на туризма и селското стопанство, ръст на средната работна заплата, и други положителни въздействия. Образователната система е добре организирана и модернизирана, но броя на децата и учениците намалява. Демографските проблеми се задълбочават, населението продължава да намалява и застарява.

Отчитайки резултатите за третата година на действие на ПИРО на база индикатори можем да дадем добра обща оценка на изпълнението, въпреки войните, инфлацията, извънредните разходи и трудностите в условията на политическа, икономическа и финансова криза.

В резултат на направения годишен преглед за напредъка в изпълнението на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г. и подобряване качеството, реалистичността и изпълнимостта на документа, сме идентифицирали следните действия, които е необходимо да бъдат извършени:

- ПИРО да се актуализира след изготвена Междинна оценка, като се направи нов социално-икономически анализ с резултатите от Преброяване на населението и жилищния фонд през есента на 2021 г. и се съгласува с Програмата за управление на Кмета на общината за периода 2023-2027 г. и с окончателните варианти на НПВУ, СПРЗСР и Програмите за периода 2021-2027 г., като базови източници на финансиране;

- Да се търсят възможности за партньорски проекти с бизнеса и съседни общини;

**ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.**

- Бизнесът да предоставя на Община Велики Преслав информация за своите проекти и инвестиционни дейности и намерения, за да бъдат отразявани в отчетите и докладите за наблюдение изпълнението на ПИРО;
- Да се създаде работна група за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО с участието на всички заинтересовани страни;
- Община Велики Преслав да продължи балансираната си териториална политика за местно развитие, като осъществява проекти, мерки и дейности във всички населени места;
- Реализираните извънпланово мерки и дейности, които съответстват на визията, основните приоритети и цели в ПИРО, да бъдат добавени в годишните отчети за изпълнение на документа;
- Годишното отчитане на изпълнението на йерархично подчинените на ПИРО документи – стратегии, програми и планове, се извършва в различен времеви диапазон, което поражда информационен дефицит за развитието на отделните сектори и не позволява постигането на необходимата пълнота в съдържанието на Доклада за наблюдение на изпълнението на плана, който би следвало да обобщава резултатите от изпълнението на всички секторни политики на Община Велики Преслав.

Настоящият Годишен отчетен доклад е разработен на основание чл. 23 от Закона за регионалното развитие (ЗРР), чл. 40 и чл. 91 от Правилника за прилагане на ЗРР (ППЗРР) и е приет с Решение на Общински съвет – Велики Преслав № 100 от 19.03.2024 г.